

التحفة الزهية في اللغات الشرقية

على الرسالة البهية * الفارسية التركية * تأليف العالم اليب * والفاضل الحبيب * كمال افندي احد
اعضا مجلس المعارف العمومية * ونظر عموم مكاتب الدولة العثمانية العلية * واحدا رباب مجلس العلوم * الذي هو
تحت تسميته (انجمن دانش) موسوم *

المستخرجة الى اللسان العربي عن يمد العبد الفقير * المقر بالعجز والتقصير * الراجي غفر له الرؤف * ناصيف
بن منعم العلوف * مدرس الالسنه الشرقية * والمولف والمترجم في اللغات العربية والتركية ثم الفرنسية
وقد طبعت بنفقة المرغب والمشوق لترجمتها * والمستحسن تكرر طبعها وشهرتها * صاحب الخير والمراحم * المتسربل
بوشاح النعمة والمكارم * امين محصل افندي لازميري * الترجمان الاول سابقا في الديوان الهيموني * وكاتب ستر
الخارجية سالف * واحدا عضوا مجلس العلوم السام * ومأمورا الدولة العلية حالاً في بر الشام * دام فضله *
* في مدينة ازمير *

بمدة ولاية * وتحت حماية * الوالي الاعظم * والوزير الافخم * انسان عين الوزير الجليل * عالي پاشا ذي الجود
والفضل الجزيل * وبالله التوفيق امين *

* ١٢٦٩ *

سنة

* ١٨٥٣ *

(يا الله)

بسم الله المبدى المعيد

سبحانك يا من افضت من البحر مراحمك و غنائك * على الانسان ما يعجز عن نواله سواك * واودعت فيه حكمة
سبك درر المعاني نيات الافكار * في قواميس الالفاظ والاصوات * كما انك قدرت على استخراجها من اصفاة البحار *
تميز الدعاساؤه من المبروات * والصلوة والسلام على انبيائك لا طهار * ورسلك بدور الادوار * صلاة وسلاما
ممتدين امتداد العوالم والافلاك * ومتعاقبين تعاقب الليل والنهار * على السنة لانام والاملاك * فاستجب
بجاههم اللهم ما تقدمه لدى عرشك من التوسل بحفظ مولانا صاحب المراحم والعدل * وسلطاننا وحيد الدهر والفضل *
من اقمته رحمة للعالمين * السلطان عبد المجيد خان * ولي الامر الامين والفخر المبين * فانك اعظم
المحسنين * وابد في حبة الفائف باعادة انوار العلوم والمدارس * مابين عبادك وقد كانت دواير * شكر الجلالك
بافصح لسان ذالِق * في المغارب والمشارق * وايدة على تحلية جيد دولته بحلى الجود والثناء * فتشرق اشراق
شموس الافاق على العوالم والا حياء * فانك سيد الموندين *
وبعد فيقول العبد الفقير ناصيف بن الياس منعم المعلوم * اذ قدم من الله تعالى على بتعلم لغتي التركية والفرنساوية *
وتطبيقهما على اللغة العربية * وتلوث الرسالة الفارسية التركية * تاليف السيد الجليل * والامام النيل * من

شهدت له افاضل عصره * بكمال صفاته * كمال افندي احد موقري اعضاء مجلس المعارف السلطانية * وناظر عموم
المكاتب الهميونية * واحذر ارباب مجلس العاوم الا كادنيته * وهو كما قال فيه الشاب النجيب * واللبيب - ب
الاديب امين شميل اللبناني

شعر

* شهيم غدا في مقامات العلى علماً * كالشمس في وسط الابراج تنتقل *
* في كل منزلة صارت مفاخره * اقصى الكمال لديه جايتمثل *
وقال فيه ايضاً

* عادت صفاتك للمعالى قرينة * حتى تسربت الكمال لباسا *
* وغدوت للانام بدر فضائل * تعانق اقبالك المنازل راسا *
* فانورت اجرام العلام لآزماً * شمسات تحيط بك البروج اساسا *
* لازال يعرفك الكمال رئيسه * واولى المعارف سيداً وقياسا *

ووجدت الفائدة المشتملة عليها لمن رام ادراك اللغتين المذكورتين * وددت ان لا تكون شمس منافعها * كاسقفى
سماً لغة الاعراب * مقر الفصاحة والبراعة * فيحرم من لذيذ فاكهتها * كثير ممن شهدت لهم بالفضل والاداب *
البلاغة والميراعة * فعملت عليها ترجمة عربية * ودعوتها التحفة الزهية في اللغات الشرقية * تابعا بذلك نظم اصلها *
ليسهل على الطالبين فهمها * وقد جات بحمدته تعالى خالية عن التحريف والتصحيف * تنقر بالفضل
لصاحب الاصل المنيق * لازال مقصد لادباء الفضلاء ومنزل العلماء والبلغاء *
هذا وبالله التوفيق

تکلم رساله بسی دیباجه سی

اربابی عند نده معلوم اولدیغی اوزره هر بر لسانده تکلم اولسانی بیلنلرایله صحبت و مکالمه یه متوقی اولوب مثلاً بر ادم حر
 نقدر عربی و فارسی او قیوب و او قوتسه اربابی ایله مکالمه ایدوب تحصیل ملکه ایتمینجه تکلمه مقتدر اولمیه جغی و لوعلم
 قوتی ایله تکلم ایتسه بیلده اصول مکالمه یه توافی ایتمیدجکی اشکاردر شمدی یه قدر عربی و فارسی پکت چوق کتابلر
 تالیفی اولنمش ایتسه ده مخصوصاً تکلم ایچون یا پلمش بر کنابه تصادق اولنده مد یغندن هر سکاران لسان فارسی یه بره دیه
 عاجزانه اولمق وایلروده اختلاس وقت اولنور ایتسه ده از یاده توسیع و تفصیل قلمق اوزره فارسی سوال و جواب
 اصولنده بر مکالمه رساله سی ترتیب و درت باب اوزره تبویب اولندی و بر متکلم ایله مخاطب فرض اولوب متکلمک
 فارسی اولدوق ایتدیکی سوال و خطابه س و مخاطبک کذلک فارسی ویردیگی جوابده ج حرفلری اشارت اولنده رق
 مقابلنده اولان سطرلره دخی اهل ایرانک استعمالنده تطبیقاً تر کچه معنای لازمیلری یازیلوب بشقه بشقه لغت رینی تفسیر
 و بیانندن صرف نظر اولندی و ایرانده حین ملاقاتده یکدیگره سلام و بر مک سنت سنیه سی مرعی ایتسه ده کوچک بیوکه
 و اکثری پیاده آتلوید و صاحبخانه اوطور دیغی حالده کلان مسافره سلام و بر مک و سلامی الاده دخی ینده سلام علیکم
 دیدرک مقابلده ایتمک و اصحاب برتبدن بولنان ذات تواضع مراد ایدر ایتسه مادوننی اولان شخصه سلامده مسابقت

ایلمک اصول لرندن اولوب ال ایله تمنا جاری اولمدیغندن اوطوردیغی حالده دخی رسم خوش امدی وسؤال خاطر
اکثری انحناسر فروایلمک مثللو اشارت وایما ایله ایفا اولنمق عادتلری اقتضاسند ندر ولسان فصیح البیان ترکی یه
اکثری عربی و فارسی و السنه سائره قارشقم مناسبتیله وسعت کامله کله رک انواع صور مستحسنه ایله افاده مرام و هزار
گونه تعییرات خوش آئنده ایله تبریک وقت و فتح مقدمه کلام ممکن اولوب بیاهی الفاظ ترکیه اصلیه دن استغنا حاصل
اولمشدر لکن لسان فارسی یه عربیدن ماعدالسان قارشمدیغندن ترکی قدر وسعت کله مدیکنه بنام کاله لر نده لغات
اصلیه و اصطلاحات قدیمه مرعیه لرندن عدول ممکن اولمیه رق اثنای ملاقاتلرنده ذکر ی سبقت ایتدیکی وجهله سلام
وانحناسر فرو مثللو حالات ایله رسم ترکیبی اجسر اوبعض گونه تعییرات مخصوصه ایله استفسار حال ایدوب
مصاحبتیه ابتدا ایدر لر اشبور ساله درت باب اوزره تبریب اولنوب باب اولته روز مره مستعمل اولان تعییرات
ایله ابتدا و مناسبت ایله اکثر لزومی لغتلر دخی تحریر و املا اولنمشدر و مطالعه اید نلره علم اجمالی
حاصل اولمق اوزره باب ثانیده ایرانک احوال معالک و بلدان و کیفیت طرق
و مسافاتی بیان اولنوب باب ثلثلده السنه و کتابت و شعر و انشایه دائر معرفت لرندن
بحث اولنورق باب رابعده سؤال و جواب اصولی تسر کله عدد و حسابه دائر
و سائر لغت شتی قید و املا اولنمشدر

باب اول

فارسی

ترکی

عربی

س

خوش آمدید صفا آوردید

خوش کلد یکر صفا کلد یکر

جیتم بالسرو و الراحه * اهلا و سهلا و مرحبا

ج

محبت شما کنم نشود بخد مت شما

دولتکزد انم اولسون خاکپایه کلمکله

فلتدم دولتکم حضرنا لخدمتکم و تشرفنا

س

رسیدیم

احوال شما چه گونه است ملای ندارید

تشرقی ایلدک

بتررب اقدامکم

ج

الحمد لله از محبت شما اگر ملای هم بود

کیف شریفکزن فصلدر انشا الله برکدر یکر

کیف مزاجکم الشریف انشا الله نکونون

س

از رسیدن خدمت شما رفع شد

یوقدر

الحمد لله سایه لطفکزده برکدر مز یوقدر

الحمد لله بظل لطفکم غیر مکدرین

ج

فاخوشی جسمانی ندارید

بالفرض اولسه بله خاکپایه کلمکله رفع

وبالفرضیه لوکنامکدرین لزال

س

الحمد لله از لطف شما

اولدی

وجود یکر انشا الله صحت و عافیتده در

ذلک من مجینا الترب اقدامکم

بنده را بکلی فراموش فرمودید

ان شاء الله یكون وجودکم بكل صحت و عافیه

الحمد لله من تاثیر لطفکم بخیر

لقد نسیتم داعیکم بالکلیه

ف

استغفر الله شهاکی از خاطر مافرا موش
خواهید شد

حقیقه من هم تقصیر دارم بخد مت شها
مشرق نشدم

استغفر الله قصور یعنی چه شها صاحب
اختیارید بنده خانه متعلق بشهاست
احوال مخدوم زاده چه گونه است

دعا کو شها هستند

احوال برادر و والد خوش است

شها را دعا میگویند

عید شریف شها مبارک

شها را هم انشا الله این عید مبارک باشد

قدوم نورسیده مبارک باشد

ت

استغفر الله سز نرمان خاطر مزدن چیقار
فراموش اول نورسکز

حقیقه بنده قصورم وارند متکزل مشرف
اوله مدم یعنی خاکپا یکره کله مدم

استغفر الله قصور نه دیک سز صاحب
اختیار سکز بنده خانه سزه متعلق در
مخدوم زاده لرت کیفری نصلدر

سزک دعا جیکز در لر

برادر و والد کزک کیفری ایومیدر

سزه دعا اید ویر لر

عید شریف مبارک اولسون

سزه انشا الله بو عید مبارک اولور

نورسیده کزک قدومی مبارک اولسون

ع

استغفر الله بانی زمن برحتم من فکر ناو
نسیناکم

حقیقه ان القصور من دایکم اذ مات شرفت
بخد متکم و ما امکنی ان احضر لرترب

اقدامکم

استغفر الله ما معنی القصور انتم اصحاب
الاراد و محلی یخصکم
کیف مزاج الاولاد مخا ذیمکم هل انه جید

هم داعون لکم

کیف حال الوالده و شقیقکم هل انهما بخیر

آخذان بالدعا لاجلکم

عیدکم الشریف فلیکن مبارکنا *

وهذا العید فلیکن ایضا مبارکنا علیکم انشا الله

مولودکم الجدید فلیکون قدومہ سعیدا

ف

ج خدا بشاهم انشا الله کرامت کند
 س منصب تازه شها مبارک
 ج انشا الله شهاهم بهنصب خوبی سر بلند
 میشود
 س خیلی وقت است شمارا ندیده بودم
 اشتیاق داشتم
 ج من هم دلم میخواستم بخد مت شها
 برسم از کم سعادت میسر نشد
 س مظنه در استانبول نبودید
 ج خیر جایی رفته بودم تازه آمدم
 س البته بمنزل خودتان پایین آمده اید
 ج منزل از خودم ندارم جایی مهمان شدم

ت

خدا سزده انشا الله کرم ایدر
 یکی منصبکرمبارک اولسون
 انشا الله سزده بر کوزل منصب ایلند
 سر بلند اولور سکر
 چوقه قندرسزی کورماش ایدم
 اشتیاقم وار ایدی
 بنهده کوکلم استردی خدمتکزه کلمه بی
 طالعز لکمدن میسر اولدی
 طمبه استانبولده دکل ایدی کر
 خیر بریره کشش ایدم یکی کلدیم
 البته کندی خانه کزه ایتش سکر در
 کندی قوناغم یوقدر بر بوده مسافر اولدم

ع

الله یهکم کذلک
 وظیفتمکم الجدیة فلنکن مبارکة
 واه نشا الله یکن لکم وظیفه حسنة البتی
 ترفع شانکم
 لی زمن لم انظرکم وکنت مشتاقا لکم جداً
 انا ایضاً کان قلبی یتشوقکم وانهالسو
 الحظلم یتیسرنصیب
 اظن انکم ماکنتم بالاستانة
 کلاً لقد کنتم فی مکان اخر والان قد
 رجعت
 من المعلوم انکم نزلتم بمنحکم الخصوصی
 لیس لی منزل خاص بل انا مقیم فی احد
 الاماکن

ف

م هر ایه بنده خانه تشریف نیلورده جامی
دیکر رفتید

ج چون عیال و اولاد ما انجما منزل داشتند
ما هم لا بد شدیم انجا پاییں آمدیم

م خانه از برای شما ضرور است چه خواهید
کرد

ج حالا میروم یگانه جستجو بکنم
میخرید یا کرایه میکنید

ج اگر ارزان میجویم میخرم والا کرایه میکنم

م خانه تیکه از برای شما ضرور است چند
اوقات داشته باشد کفایت میکند

ج اندرونی و بیرونی هفت اطاق داشته
باشد بس است

ث

نیچون بنده خانه کزی تشریف
ایشیوب بشقه محله کندیکز

چونکه عیال و اولاد مزاوراده ساکن اید یلار
بزده ناچار اوریاه نزول ایلدک

م سزک ایچون بر قوناق لازمدر نه
یاهه جتسکز

شهدی کیدوب بر خانه ارایه جفم
صا تو نیی الورسکز کرایله می طوتار سکز

اگر اوجوز بولورسم الورم بولا مزسم کرایله
طوتارم

م سزه لازم اولان خانه نک قاچ اوله سی
اولسه کفایت ایدر

ایچمورده دیشروده یدی اوله سی اولسه
کفایت ایدر

ع

لهاذا توجهتم لغیر مکان وما شرفتم محلکم
ها هنا

ج حيث لا عیال ولا اولاد کانوا هنا لکنک
مقیمین لزم اگون معهم

قد یلزم لکم محل فماتصنعون

ج لان انا اذهب وانظر لی بیتا
هل تشترونه او تستاجرونه

ان رأیته بشین قلیل فاشتریه والا فاستکری

م ملی کم اوصه یجب ان یکون البیست
محتویا حتی یکون کافیا

امن وجذب بالداخل والخارج سبع اوص
فیکفی

ف

من یکنه سراع دام بجهت شاکرایه
بکنم

بسیار خوب حالا میروم و می بینم
حالا نمیشود انشاالله فردا

من اکنون میروم فردا نتوانم بیایم

شب اینجا بمانید

امشب نمیشود شب دیگر نمی آیم

چرا میشود مگر از جای وعده گرفتند
شمارا

بلی نیکی از دوستان و همدادام کنه

امشب می آیم

حالا هرزود است گجا میروید

کار دیگر هم دارم زود باید بروم

س

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ج

ث

بن برخانه بیلورم سزک ایچون استکرا
ایده می

پکت کوزل شهدی کیده لم و کوره لم

شهدی اولماز انشاالله یارب

بن شهدی کیدرم یارب کله سم

کیجه بوراده قالیکز

بو کیجه اولمز بشقه کیجه کلورم

نیچون اولمز مکر بریر سزدن وعده مسی

آلدیلر

اوت احبادن برینه بو کیجه کلورم دیسو

سوزویردم

شهدی پکت تیز در نره ید کید یورسکز

بشقه ای شمه وار تیز کیم کلکم لازمدن

ع

انا عرفیتا فاستاجرکم

مناسب جدا فلان نذهب و نظره

الان غیر ممکن ان شاء الله نهار غد

انا الان متوجه و نهار غد لا اقدر علی

المجی

ابقوا عندنا هکذا اللیلہ

هکذا اللیلہ لا یمکن وانما لیلۃ اخری سانجی

لماذا لا یمکن هل انکم اعطیتهم قولا فی

محل ما

نعم لقد اعطیت قولا لاحد الا خباب

بالحضور لعنه فی هذا السماء

الوقت یا کر فاین تذهبون

لی شغل آخر فیتضی ان اتوجه الیه بسرعه

ف

چه کار دارید و کجا خواهید رفت
اول بمسجد میروم تا نماز عصر را بگذارم

س

ج

شما باید اول بحمام بروید تا از خستگی
راه در آیید

س

صبح بحمام رفتم

ج

نماز را اینجا بگذار

س

وضو ندارم

ج

افتابه یار ندست نماز بگیری

س

من آب گرم میخواهم

ج

آن هم هست بگویم بسیارند

س

که می آرد نوکرها اینجا نیستند

ج

جایی رفتند حالا می آیند

س

تا آنها بیایند من یکت گردش کنم

ج

ت

نه ایشکزار و نه ریه کیده جکسکز
اول مسجد کیدرم ایکندی نمازی ادا
ایتمکه

یول یورغونلغنی چقارمق ایچون سزه
ابتدا حمامه کتمک لازمدر

صباحلین حمامه کتدم

نمازی بوراده ادا ایله

ابدستم بوق

ابریق کتورسونلر ابدست آلیکز

بن سجاج صواستم

اوده وار سولیم کتورسونلر

کیم کتور او شاقلر بوراده یوقدر

بریره کتدی لر شمدی کلورلر

انلر کلنجه قدرین دولاشدیم

ع

ماهی المصاححه وال این تذهبون
یلزم اذهب اوله الجامع لاجل صلوة
الصر

ینبغی تذهبون قبله ال حمام لاجل
الراحه من تعب الطريق

لقد ذهبت صباحاً ال حمام

فاقیمو الصلاة هاهنا

انا لست متوضیاً

فلیحضروا ال ابریق لتوضووا

آریدم اسخنا

فهذا ایضاً موجود اقول لکی یحضره

الخدم لیسوا بموجودین فمن یحضر الماء

قد ذهبوا ال محل ولان یرجعون

ادور قلیلاً لیسما یرجعون

ف

س یکدمی صبر بفرمایید من هم می آیم
 ج شما زحمت مکشید بجای خود تان
 س باشد
 چر آنرفته دم درمطلید
 ج کفشیم بیدان نیست
 س چرا چه طور شده است
 ج نمیدانم وقت آمدن بکفشکن گندم
 س حالا نیست
 ج موزه مرا ببوئید
 س خیر مال خودم رایگنی برده بود حالا آورد
 س پر دور نروید
 ج خیر نمیروم از سر کوجه بر میگردم

ت

براز یجف سبز بیور یگز بنده کلیورم
 س زحمت چکمه یگز کندی یر یکزده
 چور یگز
 نیچون کتمیوب قیودینده معطل سز
 یعنی طور بیور سز
 ایاق قابلرم یوقدر
 نیچون یوق نه اولمشدر
 بلمیورم کلدیکم وقت پابو جلقده چقاردم
 بشمدی یوقدو
 بنم چزمه می کیگز
 خیر کندیمک کینی بوی کتورمش
 ایدی شمدی کتوردی
 چوق اوزاق کتمییکز
 خیر کتم کوشه بلشدن دونرم

ع

اصبر قلیلا سار جمع عاجلا
 لا تتبعوا سرکم ابغوا نکا نکم
 لماذا لا تذهبون وتجلسون عند البوابه
 ليس لي جذآ
 لماذا لا يوجد وماذا اصاب بخفك
 لا اعلم حينما جئت شلحتني العتب والان
 ماهو باين
 البسوا جزمتي
 لا ان خفي وجدته وقد كان اخلك واحد
 فالان احضره
 لا تذهبوا بعيدا
 كلا فقط الى قرب الزوايه وارجع

ف

اینک بجهها آمدند بیایید و صوب بکیرید
 من خیردم اینجاست نماز گرفتم
 از شیر آب نمی آمد چه کردید
 از اندرون یکقدری آب دادند
 جانماز حاضر است بیایید
 من اینجا نماز کردم جانماز را تا کنند
 قالان میل دارید
 چرا گرمی آرند بد نمیشود
 بالا خانه تشریف نمی آرید
 دم در خواهم نشست
 بگویم فرش کنند
 یک صندالی بگزیند پس است
 من اگر می خواهید قهوه بپزند

ث

اشته او شاق لر کلدیلر کلکز آبدست آیکز
 بن کندم بوراده آبدست آلدن
 موصلقدن صولکمپوردی نه یاهدیکز
 ایچرودن بر مقدار صویردیلز
 سجاده حاضر در کلکز
 بن بوراده نمازی قیلدم سجاده یسی
 دوشور سونلر
 نازکیلده میلکز وارمی
 نیچون میلم یوق اگر کتور لر سه فنا اولمز
 یوقار او طهیده تشریف ایتمز میسکز
 قپودینده او توره جنم
 سولیم دوشه سونلر
 بر صندالیه قوسونلر یتشور
 اگر استر سکز قهوه پشور سونلر

ع

هوذا الخدم قد حضروا تفضل توفوا
 قد توصیت هاهنا
 لم یأت الماء من الحنفیه فکیف صنعتم
 قد اعطونی من داخل ما یکفینی من الماء
 السجاده هی حاضره فتفضلوا
 لقد صلیت فلیرفعوا السجاده
 هل لکم میل لارکیل
 ولماذا لا ان کان یحضر و نهافلا یلس
 لا تشریفون لالوضه الفویه (العلیا)
 ارید ان اجلس عند البوابه
 اقول لهم ان یفرشوا
 فلیضعوا کرسیا فانه یکفی
 ان کتتم تربیدن ایتصلون قهوه

ف

چ قهوه خوشم نمی آید چای بپزند
س چای را حاضر کردند بسیارند
چ زود بیارند تا سرد نشود و شیر بنیشکم باشد
س قند را شما خودتان بپندازید
ت قدری آب لیمون هم بریزند
س لیمون هست بدست خودت بیفشار
ت بپرید و بدادند
س بنده سوای شیر تنوی چای چیز دیگر
نریزم
چ بسیار خوب من هم باشیر میخورم
س اگر بقضامیل دارید حاضر است
چ ماخیر امروز نهار را دیر خوردم
س شام را کی بیارند

ت

قهوه خوشه کلمز چای پشور سونلر
چایی حاضر لدیلر کتور سونلر
چاپوق کتور سونلر صوغومسون وطادی
از اولسون
شکری سز کند یکز قوییکز
بر مقدار لیمون صویده قاتسونلر
لیمون وارد کردند الیکز له صقیکز
کسوب ویر سونلر
بنده کز سوددن غیری چایک ایچنه
بشقه شی قویمام
چوق کوزل بنده سودایله ایچرم
اگر طعامه میلکز وارا یسه حاضر در
شهدی استهم بوکون طهر طعامن کچ یدم
اخشام طعامنی نرمان کتور سونلر

ع

انا لا انبسطمن القهوه فلیعملوا جای
قده یاوا الحای ایحضرونه
فلیحضروه حالا کلیلا یبرد ولیکن حلوه
قلیلا
انتم ضعوا السكر
فلیضعوا قلیلا من عصیر الیمون
الیمون حاضر فانتهم اعصروه
فلیقطعوا و یجیوا به
انا لا اصنع شیائی السجای غیر الحلیب
مناسب جدأ وانا اشربه ممزجأ بالحلیب
اذا کان لکم قابلیة للا کل فهو حاضر
لان لا ارید لانی الیوم تغذیت بعد الظهر
متی ترغبون حضور العشاء

ف

یک ساعت از غروب گذشته بسیارند

حالا ساعت چند است

بغروب دو ساعت و نیم مانده است

ساعت شما تندی است

ساعت من تند نمیرود کاه است کنند باشد

بنده چنان گمان میبرم که شما دیشب

ساعت را کوک نکردید

اگر کوک نکرده بودمی حالا نمیرفت می ماند

طعام را آوردند سر میز می نشینید یا در خوانچه میخورید

ث

بر ساعت غروب که پنج کتور سونلر یعنی

ساعت برده کتور سونلر

شمدی ساعت قاچدر

غروب به ایکی بجهق ساعت قالمشدر یعنی

ساعت طغوز بجهقه در

سزک ساعت کزایلرودر

بنم ساعت ایلر و کتمز احتمالدر کیر و قاله

بنده کز او یله طن ایدر مکه سزدون کیجه

ساعتی قور مدیکز

اگر قور مامش اولیدم شمدی ایشلمسز طور ردی

طعامی کتور دیلر ماسایه می او تور رسکز یعنی ماسا اوز رنده می یا خود طابله ده می یرسکز

ع

الساعة واحدة بعد المغرب

کم الساعة لان

تسعه ونصف ای باقی ساعتان ونصف

للمغرب

ساعتکم متبقة

ساعتی لا تسبق و ربما تقصر

اناهكذا اظن انکم مادورتموها امس مساء

لو کنت مادورتمها لکانت واقفة لان

لا تشتغل

قد جاءوا بالطعام فهل ترغبون الجالس

على السفرة او تاكلون على المائدة

ف

سفره از همه بهتر در ایران بیشتر چینی
میخورند

در بین قضا میوه خوردن عادت دارید

خیر در ایران میوه با قضا نمی خورند

شما کم بخورید بگویم خربزه دهند و اند پاره
کنند و انکور هم بیارند

اگر میخواهید سیب و گلانی و بد هم
بجویند و بیارند

آلبالو دید انمیشود

تازه اش خیر و قش گذشته است اگر
خشکش میخواهید کیلاس و توت هم
هست با هم بیارند

بنده که دکان میوه فروشی ندارم این قدر
میوه را چه بکنم

ث

سفره هپسندن ایوایرانده ده اکثری بویله
یرلر

انتهای طعامده میوه یمک عادتکنز میدر

خیر ایرانده طعام ايله میوه یمزلر

سرازیکنز سولیم قاون وقار یوز کسونلر
واوزمده کتور سونلر

اگراسترسکنز الما و امرو دوا یو اده بولسونلر
کتور سونلر

وشنه بولنمز می

تازه سی خیز بولنمز وقتی کچمشدر اگر
قورسنی استرسکنز کراز و دوتده واردر
برابر کتور سونلر

بنده کرک مناود کانم یوق یا بوقسدر
میوه یی ندیپایم

ع

السفرة احسن وفي بلاد العجم اكثر هم
هكذا ياكلون

هل امکم عادة تا کلون الفا کم مع الطعام

لا فی بلاد العجم لیس لهم عادة هكذا

انتم تا کلون قلیلا فاقول لهم ان یکسروا
البطیخ الا خضروا الاصفر و یحضروا عنباً

وان کنتم تحبون التفاح والنجاس
والفسر جل فلیحضروه

الا یوجد کرزاً خضر

لا یوجد لان الوقت مضی فان کنتم
تریدون من السکرز والتوت
فیحضرونها سوية

لیس عندی دکان خضری فماذا امنع
بکل هذه الفا کم

ف

ج روی سفره بگذرند باشد اگر مانی خوریم
 بچه ها میخورند
 از برای آنها احتیاط باید کرد تا نا
 خوش نشوند
 س آب استانبول کو آراست مترس
 ج چنین است ولیک آب و هوای اینجا
 بمن سازش نکرد
 س چه نوع قضا میخواید پیش شما بگذرند
 ج هم کدامکه خفیف است وزود تحلیل
 می رود آنرا میخوام
 س از شیرینیهام بخورید و افشیره ها را هم میل
 بفرمایید خصوصاً افشیره لیمون
 و افشیره آب غوره از برای نشان دادن
 حرارت بسیار خوبست

ت

سفره اوستنه قویسونلر طور سون اکرب - ز
 بهزایسک او شاقلر برلر
 آنلرایچونده احتیاط لازمدر که کیفسز
 اولمیدلر
 استانبولک صوبی هاضمدر قورقمه
 بویله در لکن بورانک آب و هواسی
 بکایرامدی
 نه در لویمک استرسکزا و یکیزه قویسونلر
 هر قنغیسی خفیف و تیز هضم اولور ایسه
 انی استرم
 طاتولرد نده ییکیز و شربله میل بیور یکز
 خصوصاً لیمون شربتی
 و قورق شربتی حرارت با صدر مق
 ایچون چوق کوزلدر

ع

فلیضعوها علی السفره و اذالم ناکل فالخدم
 یا کلون و لازم نلاحظ صحتهم کیلا
 یمرضون

ما آلاستاندهاضم فلانتحق
 حقیق ذلك لكن الماء والهواء هنا
 لا یلایان صحتی
 ای طعام ترغبون ان ینوضع قدامکم
 الطعام الخفیف والمنهضم حالاً فاریده
 تفضلوا کلو اس المحلیات والاشربه
 خصوصاً شراب الیمون والحصرم
 اللذان یطیفان الحرارة جیداً

ف

ج دیکر سیر شدیم هیچ چیز نهی خوا هیسم
س سفره بردارند
ا کرازمکیفات بجیزی معتادید بیاروند
ج خیر سابقا استعمال میشد لیکن چند یست
س متروک است
ج من هم مدتیست موقوف کردم
س خوب کرده اید خلایق شرع انور است
س شربتدار بستنی ساخته است رغبت
ج دارید بیارند
ج سوای بخماست هر کدام نوع بستنی که
س باشد میخورم
ج هوا تار یک شد شمعدان بیارند
ج چراغ ضرور نیست ماهتاب است

ت

ا رتق طویندق هیچ برشی است میسر
س سفره بی قالدرسونلر
ا اگر میکیافتند برشی معتاد یکز ایسه
س کتورسونلر
ج خیر سابقا استعمال اولنور ایدی لیکن
س نیجه زماندر متروکدر
س بنده برمد تدر بر اقدم
ج کوزل ایتیش سکز شرع انور کت خلا فیدر
س کیلارجی طوکدر مه یاپمشدر رغبتکسزوار
س ایسه کتورسونلر
ج یوغرت طوکدر مه سندن بشقه هر قنغسی
س در لوطوکدر مه اولور ایسه یرم
ج هوا قرانلق اولدی شمعدان کتورسونلر
س موم لازم دکل مهتابدر

ع

ا لقد شعبنا ولا نرید شیا فلترفع السفره
س ان کان لکم عادة ببعض المکیفات
س فلیحضره
ج فی السابق کان مستعملا و لکن منذ مدة
س مستطيلة قد ترک
س وانا ايضا مند مدة قد ترکته
ج حسنا فعلتم لانه مخالف للشرع الانور
س ان الکیلارجی قد صنع بوزة فان حسن
س لکی یحضرها
ج غیر بوزة الحلیب ای بوزة کانت آکل منها
س لقد صار الوقت معتم هل یاتون بقبس
س حیث ضوالقمر فلا یلزم شمعده

ف

س بیارند و روشن نکنند
 ج در پایش کله کیر هم بگذرند
 س اسباب چایی راهم اینجا اوردم
 ج خوب کردید صبح پیش از آمدن
 س شما درست بکنم
 ج اگر خوابتان می آید رخت خواب
 س بیا رند
 ج رخت خواب را بیا رند و ببیند از ندهر وقت
 س که بخوام خواهم خوابید
 ج هواسردست اگر ضرور است دو کاف
 س بیا رند
 ج خیر من پوشن خود را خوردم یکی
 س کفایت میکند
 ج نئی او طاق منقال هم بگذرند

ث

کتورسونلرده یا قهاسونلر
 دینده موم مقر اضیده قویسونلر
 جای طاقمنیده بورایه کتوردم
 کوزل ایتدیکرز صبا حلین سز کله سزدن
 مقدم حاضر ایدیم
 اکراویقو کز کلو رایسه یتقی طاقمنی
 کتورسونلر
 یتاغی کتورسونلرو پاپسونلر هر نه وقت
 استرسم او یورم
 هوا صوقدرا کر لازم ایسه یکی بورغمان
 کتورسونلر
 خیر بن کندی کیه جکمی ایجدم بری
 کفایت ایدر
 او طه ایچنه منقاده قویسونلر

ع

فلیحضروها غیر مشعولة
 وعلی قاعدة الشمعدان فلیضعوا مقصص
 لقد احضرت آلة الهجای
 قد صنعتهم حسنا وصبا حاقبل ان تحضروا
 یكون الهجای حاضرا
 ان كان النعاس جاکم فلیحضروا الفرشه
 فلیحضروها ویصلحوها حینما یریدانام
 ان الهوا بارد فان كان لازم لیا تنسوا
 بلحافین
 لالقد شربت ما یدفیننی فلحافی واحد
 یکفیننی
 ویضعوا ایضافی کلاودة کانونا

ف

بسیار خوب گاه است برخیزم و قلیان

بکشم

در بخاری هم آتش هست

آتش بخاری مصرف ندارد همه خاکستر

شده است

انبور را پهلوی منقال گذاشتم

درست نکه کنید ز کال بونداشته باشد

صبح کی بر میخیزید

هوا روشن نشده پامیشوم

چرا زود بر میخیزید مگر جایی خواهید

رفت

بسلی بشکار میروم امشب زیاد نباید

نشست

بسیار خوب چه وقت سوار می شوید

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ت

پکت کوزل احتیال در القوب نار کیسله

ایچرم

اوجا قده آتش وارد

اوجا غک آتشی ایشدیرا مسزبتون کل

اولم شد

ماشایی منقالک یاننه قویدم

رابطه لویا قیکز کمورک ققوسی اولسون

صباحلین نرمان قالقار سکز

هوا ید نلق اولدن قالقارم

نیچون چابوق قالقار سکز مکر بربره می

کید جک سکز

اوت یارین آوه کیده جکم بو کیجه چوق

اوتور مق لازم دکل

پکت کوزل نوقت سوار اولور سکز

ع

مناسب جد الر بما قوم فاشرب نار کیه

یوجد فی الكانون نار

نار الكانون لا تنفع لشي لا نها قد صارت

رما دا

الملقط قد وضعه بجانب المنقل

احترسوا حتى لا تكون رائحة الفحم

صباحا ای وقت تستيقظون

قبل انبلاج الفجر

لماذا تعجلون بالقيام هل تریبسون

الذهاب الى مكان

نعم فی الغدا ذهب الى الصيد و بهذه

الليلة لا یلزم ان نطیل السهر

حسن جدا ای وقت ترکبون

ف

شکیر سوار میشوم
هوا بسیار سردست چرا شکیر میکنید
اگر شکیر نکنم فردا بشکارگاه نمیرسم

ج
س
ع

چه شکار میکنید
آه شکار میکنم
باتازی یا تفنگت

س
ج
س

خیر تازی همراه میرم
اگر خدمتی هست بفرمایید بندگی بکنم

ج
س

لطف دارید اگر زحمت نباشد عوض کنم

ج

منت دارم هر چه بفرمایید از آن قرار رفتار
کنم

س

ت

کیچه دن سوار اولورم
هوا چوق صوقدر نیچون کیچه دن سوار
اگر کیچه دن کتمزسم یارین شکار محلنه

واره مم
نه اولار سکز
جیلان اولارم
تازی ایله می تفنگت ایله می

خیر تفنگت ایله دکل برابر تازی کوتوررم
اگر بنده کزه کوره بر خدمت واریسه امسر
بیوریکز

لطف بیوررسز اگر سزه زحمت اولمزایسه
افاده ایده یم
جانمه منت هر نه بیورر ایسه کز اولوجهله
حرکت ایدرم

ت
ع
ت

ع

سار کب لیلأ
الهوا شدید البرد فلما ذاتسیرون لیلأ
ان کنت لا اذ هب صبا حافلا یکنی
فهار غدا الوصول لمحل الصيد

ماذا تصیدون
اتصید غزلانا

أصیاد بالکلب ام بالبارودة

لیس بالبارودة قد احضرت معی کلبنا
ان کان یوجد لی خدمة فامروا

ادام الله لطفکم فسافیدکم ان کان لایصیر
لکم ثقله

یا حبذا وکلما تامرون بدفانی مطیع له

ف

اول زین دار را احضار و سفارش کنید

چهار سفارش کنم

بگوید زین و برکهارا اوارسی بکند

اگر گسسته و شکسته و بسته داشته باشد

تعمیر و مرمت کند

مکرزین و برکهای شما کهنه است

خیر کهنه نیست ولیک تازه از راه امدم

احتیاط لازم است

شما کدام اسب را سوار میشوید

هر کدام که رهوار و راهش خوب باشد انرا

سوار میشوم

بنده یک اسب دارم بسیار خوش راه

و آرام است و هرگز سکندری نمیخورد

انرا سوار بشوید راحت میکنید

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ت

ابتدا ساسی چاغروب سپارش اید یکنز

نه سپارش ایده یم

سویلیکزا کرو طاقملره دقت ایتسون

اگر اولمش و قریلوب بوزلمش و ارایسه

تعمیر و مرمت ایتسون

مکراتلرکزکث اگر و سائر طاقملری اسکید

خیر اسکی دکلدرو لیکن یکی یولدن

گلدیکمدن احتیاط لازمدر

سز قنغی اته سوار اولور سز

هر قنغیسی رهوان و یولی ایوایسه اکا سوار

اولورم

بنده کسزده برات و ارغایت یولی ایو

ویواشدر و اصلا قایمسی و توکه زیمسی

یوقدر اکا سوار اولکزر راحت ایدرسز

ع

اولاً استدح السایس و و صبه

ماذا انبه علیه

قل له ان یفحص و یبظر جیداً بالسیرج

والطاقم ان کانوا مکسزین او معکسین

فلیصلحهم

فاذا کل کسوة خیو لکم هی عتیقه

لیست عتیقه و لکن حیث یکون مسروری

بطریق لا عرفه فیلزم الاحتراس والتوق

لی جواد ترکیبون

ماکان رهواناً و مشیه جید فارکبه

انا عندي حصان مشیه حسن و هـ

ولا یصفح ابداً ارکبه فترتاحون

ف

این چه گونه میشود اسبهای شاه
خام اند چرا که درایام غلغ خوردن
نگردانیدند

خبر همچنین نیست من قدش گزده
بودم که در وقت سبز خوردن اسبهای
سواری مرا هر روز بگردانند

مال من و شما توفیرند ادر فردا کدام را که
دل میخواست دسر میخوم

اگر فردا باران باشد باز بشکار میروید

چرا نمیروم من از خدا میخواهم که فردا
بارش باشد

ت

بوصل اوله بلیور سزک اتلریکز بتون
خامدر لر نیچونکه چایسرید یکی
وقتله کز درمدیلر

خیر بویله دکلدر یعنی خام دکلدر لر بن
تنبیه ایتیشیدم که چایرید کلری
وقت بنم بنک حیوانلریمی هر کون
کز درسونلر

سنگله بنم مالک فرقی یوقدر یارین هر
قنغیسنی جانم استر سه اکا سوار اولورم

اگر یارین یغمور اولور سه ینه آوه کیدر میسر

نیچون کتم بن اللهدن استر مکه یارین
یاغش اولسون

ع

وکیف یكون ذلک مع ان خيولکم جحوشه
وغير مروضة قط وحينما کانت فی الربيع
ماروضوها

لیست هی غیر مروضة کما تزعمون اذانی
قد نبهت وقت الربيع بان کل يوم
یطبعون الخيول التي تکون او کوبی

لا یوجد فرق فیما بین الذی یخصکم
وبین الذی یخصنی غدا اרכب
الحصان الذی یجی علی کیفی
اذا نزل المطر نهار غد یهل تتوجهن الی
الصید

فلماذا لا اتوجهوا نا اطلب مسن الله ان
یکون مظر

ف

س از باران بشماچه فائده
 ج چون زمین گل میشود احوال نمیتوانند
 بدوند سگهای شکاری از عقبشان
 زود میرسند
 س برف باشد چه کونه
 ج آن هم خوبست خصوصاً در روزهای
 برف شکار کبک بسیار لذت دارد
 س مارا هم همراه شکار ببرید
 ج خیر زحمت میکشید شمارا نمی‌بزم
 س مارا نمی‌برد پس بچه کار می‌روی س
 بمضمون این فرد

ت

یغور دن سزه نه فائده
 بر چامور اولور جیلانلر قاجده میوب
 او کلبیری ار قه لر ندن چاپوق یتشور لور
 قار اولور سه نصل
 اوده کوز لدر خصوصاً قارلی کونل سرده
 کللیک اوی پک صفالودر
 بزیده برا بر اوه کتور یگز
 خیر زحمت چکر سز سزی کوتورم
 بزلی کتور میه جک اولدی فکیز حالده آوه
 کیدوب نه پایه جق سکر بوب سیت
 مصبونی اوزره

ع

ماذا تستفیدون من المطر
 لان الارض تصیر موحلة والغـزلان
 لا یقـدرون علی الهرب فکلاب الصید
 یمسکوهـم حالاً
 واذا صار تلج
 فذا کم حسن اذان فی ایام الثلج صید
 الجمال یفرح جداً
 خذونا ایضاً معکم الـ صید
 یصیرکم ثقله فلا آخذکم
 ان کتم لا تصحبونا معکم فماذا تصنعون
 بذها بکم الـ صید حسب مضمون
 الیت الاتی

بیت

سحر آمدم بکویت بشکار رفته بودی
تو که سگ نبرده بودی بچه کار رفته بودی

سحر کو یکه کلددم آوه کنمش ایدک
سنکه برابر کلب کوتور ماش ایدک آوه نیه کنمش ایدک

حَضَرَ نَادَا رُكْمٌ سَحَرًا فَقَالُوا * مَضَى لِلصَّيْدِ فَاسْتَوْجِبْتَ عَنِّي
إِذَا كُنْتُمْ تَوْجِبْتُمْ لِلصَّيْدِ * لِمَاذَا تَذْهَبُونَ بغيرِ كَلْبٍ

چ این بیت را بسیار مناسب مقام خواندید
شماراهم میبرم

س من هم امشب سرگاری در اسباب
سواری بکنم

چ بیستم فردا چه گونه میشود
س خوابم گرفت دیگر من به او طاغ خسوم

چ در را پیش کنسید که کس نیاید
میروم

بوییتی پک مقامه مناسب او قود یکسر
سزیده برابر کوتور یرم

بنده بویکجه ات طاقملر ینک تسویه سنه
دائر ایشلریمی کوره یم

کوره لم یارین نصل اولور
بنی او بقوباصدی ارتق کنذی او طه مه

کیدیه یورم
قوی چی چکک که کمسه کلمسون

چیت انکم قد قلمت هذا الییت بمجله فانا
اصحبکم معی

انا بهک الیلله اعننی فیما یخص تسویه أهبة
الحصان

فلننظر غدا کنفی بصیر
لقد جانی النعاس فانا اذهب الی الاودة

اغلق الباب حتی لا یجی احد

ف

صبح شد بیدار نمیشوید
 من خیلی وقت است بیدار شدم
 تنهاد لثان تنک نشد
 کتاب میخواندم قاعده من چنین است
 هر شب دوسه ساعت بطلوع آفتاب
 منده بیدار میشوم کتاب میخوانم
 از کتاب خواندن سیر نمیشوید
 استغفر الله آدم هیچ از کتاب خواندن
 سیر میشود مگر جاهلانیکه
 از مطالعه کتاب لذت نبرده باشد انها
 اوقات خود شانرا
 بجفک کشتن و بازی کردن و غیث
 کردن میگذارند
 خصوصاً اکثری از ایشان بنوعی مبتلا

س
 ج
 س
 ج
 س
 ج

ت

صبح اولدی او یانمز میسکز
 بن چوق و قدر او یانه لی
 تنها جانکز صقلمدیمی
 کتاب او قوردم بنم قاعده م بویله در
 هر کیجه طلوع آفتاب ایکی اوچ ساعت
 قاله او یانور کتاب او قوردم
 کتاب او قومادن اوصانمز میسکز
 استغفر الله آدم هیچ کتاب او قومادن
 اوصانور می مکرشول جاهلر که
 کتاب مطالعه سندن لذت المامش
 اوله لر انلر وقتلرینی
 لغویات سویلمک و اوبون اوینامق
 و غیث ایتمک ایله کچور لر
 حصصا انلرک اکثریسی ایکی شیء مبتلا

ع

لقد صار الصباح أفما تفيقون
 لی زمان وانصاح
 لا تضجرون من الوحدة
 كنت اقری کتاباً وطریقتی هی هکذا فی
 کل یوم قبل بزوغ الشمس بساعتین
 ثلاثة اقیق و اقرأ
 لا تضجرون من قراءة الكتب
 استغفر الله هل یضجر من قراءة الكتب الا
 الجاهلون الذین لیس لهم لذة بمطالعة
 الكتب الذین یقطعون وقتهم بالهزؤ
 واللعب والتکلم بالنميمة و علی
 الخصوص ان اکثرهم مبتلون بشیین
 اثنیهما مانعین لا کنساب الکمالات

ف

مستند که هر دو مانع اکتساب کمالات
بفرمایید آن دو چیز را ما هم بدانیم
این مشهور است یکی شرب العشیات
و آن دیگر نوم الغدیات
یعنی اول شبها را بعشرت و سحرها را
بخواب غفلت گذرانیدن
خوب فرمودید و راست گفتید حرف شما
بمن اثر کرد
بعد ازین این قاعده را من هم عادت
خواهم کرد
این هم شرط دار و چون ما هانوکرمستیم
موظف و هر یکی مان
از طرف دولت علیه مامور بکاری شده ایم
اول لازم است که

س

ج

س

ج

ت

در لکه ای کیسیده مانع اکتساب
بیوریکز او ایکی شیئی بزده بله لم
بو مشهور در بری شرب العشیات و او
بری نوم الغدیات
یعنی اخشاملری عشرت ایلده و سحرلری
خواب غفلت ایلده کچورمک
کوزل بیوردیکز و طوغری سوبلدیکس
سزک سوزیکز بکا تاثیر ایلدی
بوند نصکرة بسوقاعده یسی بنده عادت
ایده جگم
بوندکده شرطنی وارد چونکه بزلر موظف
بنده لر زوهر بریمز
طرف دولت علیه دن بسررایشه مامور
اولمشردرا بتدالازمدرکه

ع

تفضلوا و افهمونا هذین الشیئین
هما مشهوران احدهما شرب العشیات
والاخر نوم الغدوات یعنی یقضون
المساء بالعشیزة والمزاج والصباح بنوم
الغفلة
حسنا افدتم وبالواقع تنکلتم فکلامکم
قد اثر بی ومنذ الان وصاعداً ساتبع
هذه القاعده
وهذا ايضا له شروط طحیث انا نحن
اصحاب وطفقة وکل مناله ماموریه من
طرف الدولة العلیة فالأی بنفسی ان
نطلع من حق تلك الوظيفة وبعده

ف

از عهده آن کار برایم بعد از آن اگر فرصت شود و دوستان خالی شود آن وقت بخواندن و نوشتن مشغول بشویم اگر شما مأمور بکاری نیستید و وجه معاشتان هم پابرجاست دیگر بزوار صبح تا شام و از شام تا صبح

کتاب بخوان و هنر بیاموز و معرفت پیدا شما امشب کتاب را کجا پیدا کردید در اوطاع نبود نزد خودم یک جنک بود بسان نگاه میکردم من آمدم شمارا در تار یکی یافتیم چه طور کتاب میخواندید

س

ج

س

ت

او ایشک عهده سندن کله لم اند نصکرة اگر فرصت اولورو الیمز بوش قالور ایشه اوزمان او قومغو یازمغه مشغول اوله لم اگر سز بر ایشه مأمور دکل ایشه کز و وجه معاشکزا یغون ایشه ارتق گیت صبا حدن اخشامه قدر و اخشامدن مباحه قدر

کتاب او قوهنر او کسرن و معرفت پیدا سز بویکجه کتابی نره ده پیدا ایتد کز اوده ده یوغیدی گندی یا نه ده بر مجموعده و ارایدی اگا نظیر ایدردم بن کلدن سزی قرا نلقده بولدم نصیل کتاب او قویه یلوردیکز

ع

ان وجد فرصة و خلونا من الشغل حينئذ نعتنى بالكتابة والقراءة فان كنتم لستم متعلقين بأمور يقو معاشكم كافي اذهبوا اذا من الصباح لحد المساء من المساء الى الصباح أقرأوا وتعلموا صنعاً وحصلوا معرفة

فی هذا الليل کیف وجدتم الکتاب لانه لم یکن ایضاً فی البيت کان مندی مجوعی و کنت انظر به حينما حضرت قد وجدتمکم فی الظلمة فکیف کنتم تقدر و ان تقرؤا

ف

پیش از تشریف آوردن شما خواستم
سر شمع را بکیرم
از قضا شمع را خاموش کردم دیگر بروشن
کردنش نپرداختم
بسیار زود برخواسته اید مگر خوابتان
نبرده بود
بجهت تبدیل مکان قدری بی خوابی
کشیدم

ج

س

ج

س

ج

س

ج

ان شاء الله نه جاییدید
جاییدن کجا عرق کردم
هوا خنک بود من سرما خورده ام
احتمال است روزه خوابیده اید

ت

سز تشریف ایت مزدن مقدم موم مـک
باشنی آلف استدم
از قضا مومی سوندردم اوتق یا قه ییم
دیدم
پک ارکن قالقمش سکر بوخسه
او یو یامد یکز می
تبدیل مکان جهتیل ————— بر مقدار
او یقوو سزلق چکدم یعنی یریمی
یادیر غادم

ان شاء الله او شومد یکز
او شو مک نرده ترلدم بله
هواسرین اولدیغندن بن صوغوق المشم
احتمال اوستی اچق او یومش سکر در
یعنی اوستو کزه برشی اور تمامش سکر در

ع

قبل ما شرفتم اردت ان اقصر راس
الشمع فکانت تنطفی وما افتکرت
بعد ان اشعلها
هل صحیتم باکرا ام مار قد تم

حيث قد غيرت المكان فتقلقت قليلاً

ان شاء الله ما تكونون بردتم
كيف يكون البرد مع اني عرفت
انا قد بردت نظر البرودة الهوا
لربها تكونون نمتم بدون غطا ومكشفتين

س	ف	ت	ع
س	نهار قالیان میخورد از برای شعابیارند	قهوه‌الشی پرایسه کز کتور سونلر	ان کتیم ترغبون فلیحضروا الترويقة
ج	خیر نمیخورم زحمت زیاد دادم مرخص	خیر یم سزی پکت تعجیز ایتدم ارتق	لا لقد اتعبت سرکم فان حسن لدیکم
س	میشوم و میروم	رخصت و یریکز کیده یم	اتوجه
س	مشرف فرمودید	مشرف بیوردیکز یعنی بر کججه سزی	لقد شرفتمونا * انستم و شرفتم *
ج	خدا حافظ شما	معنون ایتدیکز	الله یحفظکم
ج	لطیف شما زیاد	اللهه امانت اولیکز یعنی اللهم	الله یزید لطفکم
		اصمار لدق	
		لطفک ز زیاد و اولسون	

*(باب ثان) *

س	چند سال است کجا تشریف داشتید	قاچ ییلدر نره یی تشریف ایتمش ایدیکز	این کتیم منذ کم سنه
		یعنی نه ده ایدیکز	

ف

بنده دو سال ونیم است در ایران بودم
بنده نشیده بودم در کدام سال رفته
بودید بایران

چون بنده دود دفعه رستم دفعه اول که هزار
ودویست و پنجاه و یک بود
رفتم و بر کشتن بنده پانزده ماه طول
کشید بعد در اواخر پنجاه و دو
از پنجا باز بایران عزیمت کردم امسال که
هزار و دویست و پنجاه و پنجست
در ماه ربیع الاول وارد استانبول شدم
این دفعه هم مدت سفر مان
بیست و هفت ماه است

از برای چه کار رفته بودید بایران
کاری نداشتیم همین از برای سیاحت

ج

س

ج

س

ج

ت

بنده کز ایکی بجق ییلدر ایرانده ایدم
بنده کز ایشتما مش ایدم قنغی سنه کمش
ایدیکز ایرانده

چونکه بنده کز ایکی دفعه کتدم اولکی
دفعه یک ایکویز الی بر سنه سی ایدی
عزیمت و عودت بند کاندیم اون بش آی
ممتد اولدی صکره الی ایکی او اخر نده
بورادن ینده ایرانده عزیمت ایدوب بوسنه
که یک ایکویز الی بشدر
ماه ربیع الاولده استانبول و اولدم بو
دفعه دخی مدت سفر من
یکرمی یدی ایدر

ایرانده مصاحت ایچون کمش ایدیکز
برایشم یوغیدی همان سیاحت ایچون

ع

كنت في العجم منذ ستين ونصف
انا ما سمعت ايدة سنة ذهبت الى العجم

دايكم ذهبت مرتين الى العجم المرة
الاولى سنة الف و مائتين و واحد
و خمسين ذهاباً و مكثوا يا باخمسة عشر
شهر أو بعده في او اخر سنة اثنتين
و خمسين ايضاً توجهت من هنالك
العجم وفي سنة الف و مائتين و خمسة
و خمسين في شهر ربيع الاول كان رجوعي
الى اسلا بول وهذه المرة مدة سفرنا هي
سبعة و عشرون شهراً

لاي مصالحة كان ذهابكم الى بلاد العجم
لم يكن لي شغل ما بل توجهت لاجل

ف

س رفت
راستش نمیکوید شما از طرف دولت علیه
ما مور مستقل بودید رفتید
ج دیگر تفصیلش ضرور نیست آرزوی سیر
وسیاحت کردم رفتم
س سیاحت چه فائده دارد که شما اختیار
کردید و بغریبی راضی شدید
ج این چه حرفست جان من فو افسد
سیاحت بسیار است
س بگوید ما هم بدانیم
ج چشم شما را خالی بکنم اگر صداع نمی آرد
س بغرمایید خوش وقت و خوشحال میشوم

ت

کنم شدم
طوغرو سنی سولیمیر سکز سز طسرف
دولت علیه دن مستقلا ما مور اولوب
کندیکنز
ا رتق تفصیل لازم دکل سیوروسیاحتسی
آرزوایدوب کندم
سیاحتک نه فائده سی وار که سز اختیار
ایدوب غریبلکه راضی اولدیکنز
بر نه سوز در بنم جانم سیاحتک فائده سی
چو قدر
سولیکر یزیده بله لم
باش اوسته سزی آگاه اید به اسم اکرباش
اغریسی ویرمزه
ببور یکنز منون و مسرور اولورم

ع

السیاحه فقط
انتم لاتکلمون الحقیقه لاندلا بد ما انکم
تکونون قد توجهتم بمأمریه مخصوصه
من طرف الدوله العلیه
النتیجه لایلزم تطویل کلام انا توجهت
بقصد السیاحه والتفرج
ای فائده ینتج من السیاحه حتی انکم
رضیتم ان تفتربوا
ما هذا الکلام یاعزیز ان السیاحه لها
فائده کثیره
تکلموا حتی نحن ایضاً نعلم
علی الراس والعین ان کان لایز عجب
مسماعکم فاشرح لکم
تفضلوا واصیر لکم ممنون

ج

ف

شما نمیدانید که عرفانیز تا سیاحت
نمیکنند کامل نمیشوند
انسان بسیر و سیاحت پخته میشود و بهمد
چیز آشنایی حاصل میکند
اکثر سیاحت عادت نشده بود احوال
جهان را بماها که خبر میداد
احوال ممالک دیار سیاحت دانسته
میشود شما نشنیدید که اهل اروپا
بسبب سیر و سیاحت چه قدر مملکتها
جستند و بدست آوردند مثل
آمریکا که
یکی از چهار اقسام زمین است که بنام
آروپا و آسیا و آفریقا و آمریکا معروف
است

ت

سز بلمز میسوز که عارف و لدخی سیاحت
ایتمینجه کامل اولمز لر
انسان سیر و سیاحت ایلده پخته اولمز
وهر شیئه اشنا لقص حاصل ایدر
اکثر سیاحت عادت اولمه ایدی احوال
جهانی بزله کیم خبر و یور ایدی
احوال ممالک و دیار سیاحت ایلده
بلنور سزایشتمدیکزمی که اهل اروپا
سیر و سیاحت سبیلده نقد ر مملکتسلر
بولدیلر و اله کتور دیلر امریقا مثل لکوبه
زمینک درت اقسامندن بری در که
آروپا و آسیا و آفریقا و آمریکا نامیلده
معروفدر

ع

آل تعلمون ان العرفا بدون السیاحه
لا یصیرون کاملین و الانسان بالسفر
والسیاحه یصیر رزینا و عارف الکل شی فلو
لم یکن عادة للسیاحه فمن کان یخبرنا
عن احوال الدنیا ومع السیاحه تنفهم
کیفیه الممالک و الاماکن اما سمعتم ان
اهل بلاد آوروپا بواسطه السفر و السیاحه
کسم قد وجدوا من الممالک و حصلوها
نظیر بلاد آمریکا التي هی احدى اربعة
اقسام المسکونه المعروفین تحت تسمیه
آوروپا و آسیا و آفریقا و آمریکا

ف

ایران ازین اقسام چهارگانه در کدام
قسم است

در آسیاست و ایران نیز منقسم بدینچ
قسم است که اذربایجان و عراق
و فارس و خراسان و طبرستان میگویند
و در هر قسمش

چندین شهرهاست که هر یکی یک
ایالت شمرده میشود

ازین اقسام پنجگانه کدام بزرگتر است
عراق از همه واسع تر است

عراق عرب داخل باین قسم است یا نه

خیر عراق عرب جداست
و این عراق عجم است که بهتر یسن

س

ج

س

ج

س

ج

ت

ایران بودرت اقسامدن قنغی قسمده
واقعدر

اسیاده در ایراندخی بش قسمه منقسمدر
که آذر بایجان و عراق

و فارس و خراسان و طبرستان دیرلر
و هر بر قسمده

نیجه شهرلر وارد رکده هر بری بر ایالت
اعتبار اولنور

بو بش اقسامدن قنغیسی زیاده بیوکدر
عراق جمله دن زیاده واسعدر

عراق عرب دخی بو قسمده داخلیدر
یونخسه دکلکیدر

خیر عراق عرب آیریدر
و بو عراق عجمدر که ممالک ایرانک

ع

بلاد العجم فی ائی قسم هی من هذه
الاقسام الاربعة

هی فی بلاد قسم آسیا و العجم ایضا یقسم
للی خمسة اقسام و هم اذربایجان

و العراق و فارس و خراسان و طبرستان
و کل من هذه الاقسام الخمسة یحتوی

علی مدن عدیده و کل مدینه بمقام
مقاطعة

آئی اکبر من هذه الاقسام الخمسة
ان العراق هو الاوسع من الاخرین

عراق العرب هل هو داخل بهذا القسم ام
لا

کلا بل عراق العرب هو وحدة و عراق
العجم هو المحل الا حسن من ممالک

ف

ممالک ایران است و طهران که
پایتخت ایران است
این هم داخل عراق عجم است
عراق عرب کدام است
بغداد و مملکتها که متعلق بحکومت
بغداد است سهده را عراق عرب
میکویند که
در زیر تصرف دولتی عثمانیه است
عراق عجم چند شهر دارد و مشهور
هاش کدام است
عراق خیلی محالات و قصبات دارد
لیک شهرهای مشهورش اینست که
ذکر کرده میشود
طهران * اصفهان * کاشان * قم * همدان

ت

اکرام اعلام حیدر و طهران که پایتخت
ایران در
اودخی عراق عجمه داخل در
عراق عرب قنغیسدر
بغداد و بغداد حکومتند متعلق
مملکت لک که جمله سنه عراق عرب
دیر لک
دولتی عثمانیه نک زیر تصرفند در
عراق عجم ک قساج مملکتی وارد
و مشهور لری قنغیریدر
عراق ک خیلی قضا و قصبه لری وارد
و مشهور شهر لری بونلر در که ذکر اول نور

ع

العجم و طهران التي هي تحت حكومة
الایروان داخله ایضاً بعراق العجم
ای هو عراق العرب
هو بغداد و کامل المالك المتعلقة بحكومة
بغداد تسمى عراق العرب تحت
تصرف الدولة العلية العثمانية
کم مملکتی وجود لری العجم و ماسن
المشهرات
العراق له قصبات و امصار و ضیع کثیره
و المدن المشهوره هي لا تسی ذکرها
طهران اصفهان کاشان قم همدان

ف

* قزوین * زنجان * نهاوند * سنندج
 * کرمانشاهان * خرم آباد * دامغان
 اصفهان از همه شهرهای ایران بزرگتر
 است طهران آنقدر بزرگ نیست
 ولیک یعلت پایتخت شدنش خیلی
 جمعیت دارد و معمور است
 و باغاتش بسیار و میوه هاش فراوان گندم
 و جو و از آنجا ارزان است
 از احوال خراسان هم بگویند
 خراسان در قدیم الایام خیلی وسعت
 داشت و معمورترین ایران
 و جای نشست پادشاهان بوده بعد از

ت

اصفهان ایران شهر لرینک جمله سندن
 زیاده بیوک در طهران او قدر بیوک
 دکلدر
 و لکن پایتخت اولمق مناسبتیله
 جوق غلبه لغی وارد و معمور در
 و باغلی جوق و میوه لری و افرغدی
 و اربو پر نج اوراده و جوز در
 خراسانک احوال نیده سوبلیک
 خراسانک قدیم الایامده جوق
 وسعتی و اریدی و ایرانک زیاده
 معمور محلی ایدی
 و پادشاهلرک محل اقامت لری یعنی

ع

قزوین زنجان نهاوند سنندج
 کرمانشاهان خرم آباد دامغان
 اصفهان هی المدیة الاکبر من کامل مدن
 العجم وان لم تکن طهران بهذا
 المقدار کبيرة الا انها بکونها تخت
 المحکومة فهي معمورة و شعبها و افر
 و کرومها غزيرة و قواکمتها کثيرة و القمح
 و الشعير و الارز هم رخصون هنالك
 تکلم ايضا عن احوال خراسان
 خراسان فی القدیم کانت واسعة جدا
 و هی المحل لا کثر عمارا فی العجم و مکان
 اقامة الملوک و لکن بعده خربست
 و اکثرها ذهب لتحت ایدای الاخرین

ف

رو بخرابی آورده
و اکثر ولایاتش بدست دیکران رفته
آن شهرها که در دست ایران مانده
است این است
مشهد مقدس * ترشیز * خوشان * سبزوار
* قاین طبرستان * نیشابور * تربت جام
چرا مشهد مقدس میگویند
چون حضرت امام علی ابن موسی که
امام ثامن است
در آنجا شهادت یافته است و قبر
مبارکش هم آنجاست بجهت این
مشهد میگویند
والاصل پای تخت خراسان شهر طوس
بود که چهار فرسخ است از مشهد تا آنجا

س
ج

ت

طو توب
پای تخت لری ایدی صکره خرابه یوز
ملک لری نک اکثریسی ید اخره کچدی
ایران لونک الندة قالان ملک لری
بونلوردر

نیچون مشهد مقدس دیولر

چونکه حضرت امام علی بن موسی که
امام ثامن در
اوراده شهید اول شد و قبر شریفی دخی
اوراده در بوسبیه مبنی مشهد دیولر
والاصل پای تخت خراسان شهر طوس در
که مشهددن اورا یسه درت ساعتدر

ع

فالاماکن الباقیة بایدی اهاالی العجم
هذه هی * مشهد مقدس * ترشیز *
خوشان * سبزوار * قاین * طبرستان *
نیشابور * تربت جام

لماذا یسمون هذا المكان مشهد مقدس

لان حضرت الامام علی بن الامام موسی
الذی هو الامام الثامن استشهد هنا ک
وقبره الشریف ایضا هنا ک فلاجل
هذا یسمون هذا المكان مشهد واصل
تخت حکومت خراسان هی مدینة
طوس التي هی من المشهد باربع
ساعات وقد کانت ایضا عمرا نة واما

و ابادی

ف

وآبادی در آنجا بود حالا خراب
و معموریت در مشهد مقدس است

چرا کرمان را داخل حساب نکردی
ولایات کرمان در قدیم الایام بعض
اوقات جزو مملکت فارس
و برخی اوقات جزو خراسان و گاهی
بضمیمات سیستان و کیچ و مکران

خود کرمان را مملکت مستقله شمرده اند
حالا خود کرمان و قصبه مشهوره بم که

یکی از مستحکمات قلاع ایران است
و قصبه شهر بابک که معروف است

ت

و معموریت دخی او را ده ایدی شهدی
خراب اولوب معموریت مشهد
مقدسه در

نیچون کرمانی حساب داخل ایتمدک
کرمان ولایات سی ایام قدیمه ده بعض
و قتل مملکت فارسدن
و بعض کره خراسان عدا و لنوب و بعضا
دخی سیستان و کیچ و مکران
سجاقلری الحاقیه

نفس کرمانی مستقل مملکت اعتبار
ایتمشدر در الحاله هذه کرمان و بم
دینلان قصبه مشهوره که

مستحکمات قلاع ایرانیتد دن بریدر
و شهر بابک دید کلری قصبه که معروفدر

ع

الان فقد خربت و المعموریه هـ
بالمشهد المقدس

لماذا ما دخلت کرمان بالحساب
اما کن کرمان فی الایام القدیمه هینا تعد
من مملکه فارس و وقتا تحسب
خراسان و طورا بالتحاق اعلام (بنود)
سیستان و کیچ و مکران یعتبرون هـ
بالاختصاص نفس کرمان و الحاله هذه
کرمان و بم المزرعة المشهوره هـ
مستحکمات قلاع العجم و الضیعة المسماة
شهر بابک المعروفة تابعون کرمان

س
ج

ف

تابع کرمانند دیگر جای معمور ندارد
دهات است و از طرف ایران
حاکم مستقلی دارد و جزو آن تقسیم
پنجگانه که گفته بودم نیست
از آن اقسام که فرمودید یکی هم فارس
بود از احوالات آن هم بگویند
فارس از جمله ممالک عظیمه ایران است
و لسان فارسی هم منسوب بانجاست
و بنزاکت و لطافت و خوشی آب و هوا
بهترین ملک عجم است

و پای تخت شاهان و آثار تخت جمشید
که
پنج هزار سال و چیزی بالا گذشته است

ت

کرمانه تابع دلسر بشقه معمور محلی
یو قدر کویلکدرو ایران طرفندن
مستقل حاکمی وارد و او سولدیکم بش
تقسیمه داخل دکلدر

او بیوردی فکزا قسامدن بری دخی فارس
ایدی انک حاللرندخی سولیکز
فارس جمله ممالک عظیمه ایران دندر
و لسان فارسی دخی او رایسه منسوبدر
و آب و هوا سنک ایولکی و نزاکت
و لطافت جهتیه ملک عجمک اک
ایو محکیدر

و پادشاهان کیانک تختیدر و تخت
جمشیدک آثاریکه
بشسیک ییلدن زیاده کچمشدر حالا

ع

ولا یوجد محل آخر عمران الا خراب
ومن طرف العجم یوجد حاکم
خصوصی و هذا لا یدخل الخمسة اقسام
التي ذکرتها

لاقسام التي تفضلتم عنها احدها بلاد
فارس فحال هذه ايضا شرحوه لنا
بلاد فارس هي من احسن كامل ممالك
العجم واللسان الفارسی هو منسوب لها
ولجودة الماء والهوا وبحسب الرقة
واللطافة هي احسن محلی فی بلاد العجم
وتخت حكومة الملوك وتخت جمشید
الذي مضى اثاره منذ خمسة آلاف
سنة وبنیف و الان هنا كظاهر لا تار

ف

اکنون هویدا و نمایان
و یک طرفش متصل بدریای عمانست
که فارسان او را
عمان و خلیج فارس میگویند و ترکی هم
بصره کورفزی میگویند
شهرهای مشهورش اینهاست
شیراز * بهبهان * لار * کازرون * داراب *
* بندر بوشهر
کازرون سابق برین معمور و ارشهرهای
مشهور بوده است
حال را بانه دام گذاشته است
از قدیم پای تخت فارس اصطخر
بوده است و اکنون نزدیک بهشت
صد سال است که

ت

شمدی او را ده ظاهر و نمایاندر
و بر طرفی دریای عمانه متصل در که اهل
فارس اكا
عمان و خلیج فارس دیر لرو ترکیده دخی
بصره کورفزی دیر لرو
مشهور شهر لری بونلردر
کازرون بوندن مقدم معمور و مشهور
شهر لردن اولوب
شهدیکی حالده انهدامه یوز طوتمشدر
من القدیم فارسک پایتختی اصطخر
ایمش و شمدی سکز یوز سنه یسه
قریدر که

ع

للیمان ومن طرف واحد متصل ال
بحر عمان الذي اهل الفرس یسمونه
عمان و خلیج فارس وفي التركي
یسمنونه بصره کورفزی اعنی خلیج
البصره والمدن المشتهرة هی شیراز
بهبهان لار کازرون داراب
بندر بوشهر فکارزون قبل الان کانت
من المدن المعمورة والمشهورة والان فی
خراب ومن القدیم تحت بلاد فارس
کانت مدینة اصطخر و الان یوجد
قریب من ثمانیة سند شیراز هی

ف

شیراز مدینه عظیمه فارس است و حکم
فرمایان فارس انجامی نشینند
وازانجا تا اصطخر شانزده فرسخ است
ودر اصطخر بجز آثار تخت جمشید
چیزی برقرار نیست

طبرستان در کدام طرف واقع است .
طبرستان که مازندران و کیلان زمین هم
میگویند

بیشتر مملکتهاش در کنار دریای حزر
است و شهرهای مشهورش این است
رشت * آمل * ساری * بارفروش *
اشرف * نور * لاریجان * استرآباد

مملکت آذربایجان چه قدر شهرها دارد

س

ج

س

ت

فارسک مدینه عظیمه سی شیراز درو فارسه
حکومت ایدنلر اوراده و طور لر
واورادن اصطخره قدر اون النی ساعتدر
واصطخره تخت جمشید دن بشقه
برشی باقی دکدر

طبرستان (قنغی طرفده) نه طرفده واقعدر
طبرستان که مازندران و کیلان زمیسن
دخی دیرلر

اکثر مملکتی دریای حزر کنارنده در
و مشهور مملکتی بودر

آذربایجان مملکتک نقدر شهر لری
واردر

ع

مدینه فارس العظیمه و حکام الفرس
هناک یجاسون و من هناک
لاصطخرست عشرة ساعة وفي اصطخر
لیس باقی شنی غیر تخت جمشید
طبرستان فی ای طرف هی

طبرستان النی یسونهایضا مازندران
و کیلان زمین اکثر مملکاتهای اطراف
بحر حزر و الممالک المشهوره هی

رشت آمل ساری بارفروش اشرف
نور لاریجان استرآباد

کم مدینه یو جدمملکه آذربایجان

ف

آذر بایجان پیش ازین خیلی مملکت
داشت

حالا اکثر بلادش داخل حکومت دولت
روسیه شد

شهرهای مشهورش که بالفعل در تصرف
ایران است این است

تبریز * اردبیل * مرند * مراغه * سلماس
* خوی * ارومی

احوال این مملکتها را کاتب چلبسی
در جهاننما بتفصیل نوشته است

از استانبول بایران چند راه است
دوره است یکی را بغداد دیکری راه

ارضروم

ج

س

ج

ت

آذر بایجانک مقدماچوق مملکتلری
و ارایدی

شمدی اکثر بلده لوری روسیه دولتی
حکومته کچدی

بالفعل زیر تصرف ایرانده بولنان مشهور
شهرلری بونلردر

بومملکتلرک احوالنسی کاتب چلبسی
جهاننماده تفصیل ایله یازمشدر

استانبولدن ایرانه قاچ یول واردر
ایکی یول واردر بری بغداد یول و بری

ارضروم یول

ع

مقدماکان یوجدمالک کیمیره
لاذر بایجان والان اکثر بلادتها

دخلت بحکومة دولة المسکوب والمدن
المشهورة الموجودة تحت تصرف

العجم هی تبریز اردبیل مرند مراغه
سلماس خوی ارومی واحوال هذه

البلدان هی مشروحة بالتفصیل فی
الکتاب المسحی جهاننما کاتنسب

چلبی

کم طریق یوجد من استانبول الی العجم
یوجد طریقان الواحد طریق بغداد

والاخر طریق ارزروم

ف

ازین دوراه کدام نزدیکتر است و آسان
راه ارضروم نزدیکتر است و بجهت واپور
رفتنش هم سهولت دارد

یا واپور تا کجا میروند
تا طربزون
از طربزون تا ارضروم و ارضروم تا حدود
ایران چه قدر راه است
از طربزون بارضروم دوراه هست اگر
صیف و هوا خوش باشد
از سرکوه میروند چهل و شش فرسخ است
اگر زمستان باشد از یابین میروند پنجاه
و شش فرسخ است

ت

بوا یکی بولدن قنغسی زیاده یقیسن
و آساندر
ارضروم یولی یقیندرو واپور مناسبتیله
کتمسند دخی سهولت وارد

واپور ایله نره یه قدر کیدر لر
طربزون قدر
طربزوندن ارضرومه و ارضروم دن حدود
ایران قدر بولد
طربزوندن ارضرومه یکی یول وارد و اگر
یازو هوا یا اولور سه
طاغ اوزرندن کیدر قرق آلتی ساعتدر
اگر قیش اولور سه اشاغیدن کیدر لر اللی
اللی ساعتدر

ع

ای من هذین الطریقین هو الاقرب
ولا ریح
ان طریق ارزروم هو اقرب و بسبب
وجود المركب الناری (او البخاری)
توجد ایضا سهولة بالذهاب
لانی حدیذهبون صحبة المركب الناری
لحد طربزون
ماهی کمیة الطریق من طربزون
لا رزروم و من ارزروم لحد العجم
من طربزون لا رزروم یوجد طریقان فان
کان بوقت الصیف و کان الهوا
مناسباً یذهبون علی الجبل والمسافة
هی ست واربعون ساعة و ان کان
بالشتا یقیدهبون فی السهل و هو ست

ف

و از برای راهرو هر دو زحمت و عوض
هشتاد فرسخ راه است
و از ارض روم هم تا سرحد ایران پنجاه
فرسخ است
اگر از استانبول بارض روم از خشکی
بروند چه طور است
آن وقت راه از یاد میشود و رفتنش مشکل
بجهت اینکه
از استانبول تا ارض روم دو یست و شصت
و شش فرسخ است
از اول سرحد ایران تا طهران که پایتخت
ایران است چند فرسخ است
شمار دیگر کوش کنید این را بتفصیل عرض
بکنم زیرا که خودم دیده ام

س

ج

س

ج

ت

و یولجی به کوره ایکسیده زحمتلی
و سکان ساعت یوله بدلدن
ارض روم دن دخی سرحد ایران قدر الی
ساعتدر
اگر استانبولدن ارض روم قرا دن کیدر لر
ایسه فصل اولور
اوزمان یول زیاده اولور کتسی مشکل
اولور بوسیبه مبنی که
استانبولدن ارض روم قدر ایکوز التمش
التی ساعتدر
ابتدای سرحد ایران دن طهران قدر که
ایرانک پای تختیدر قاج ساعتدر
آرتق سزد کلیکزیونسی تفصیلاً فاده
ایده یم زیرا که کندم کور مشدم

و خمسون ساعة و نظراً للمسافر فكلاهما
شاقان و كناية عن ثمانين ساعة و من
ارزروم ايضا الحد اطرافى العجم
خمسون ساعة
وان كان يسافرون برا من استانبول الى
ارزروم فكيف يصير
حينئذ الطريق يصير اطول والذهاب
صعب حيث ان من استانبول الى
ارزروم مائتان وست وستون ساعة
من اول حدود العجم لحد طهران التى
هى تخت الحكومة مسافة كم ساعة
فاصفوا اذ امكنى اعرفكم من ذلك
بالتفصيل لاننى بذاتى قد اخترت

ف

بایزید که قلعه بیست در نهایت حدود
دولت علیه ملحق بایالت ارضروم
است از آنجا تا خوی کسه
شهر بیست مشهور در آذر بایجان
بیست و دو فرسخ راه است از خوی هم
تا تبریز بیست فرسخ است
از تبریز تا زنجان چهل و یک و از آنجا هم
تا قزوین بیست و پنج فرسخ است
و از قزوین هم بطهران بیست و دو فرسخ
است

این همه را که جمع میکنی از بایزید
تا بطهران صد و سی فرسخ راه میشود
و فرسخهای ایران از حساب که ما بساعت

ت

بایزید که نهایت حدود دولت علیه ده
بر قلعه در و ارضروم ایالتنه محقدر
اورادن خویه قدر که آذر بایجانده بر
مشهور شهر در
یکرمی ایکی ساعت در خوی دند خوی
تبریزه قدر یکرمی ساعت در
تبریز دند خوی زنجانده قدر قرق بر
و اورادن دخی قزوینه قدر یکرمی
بش ساعت در
و قزویند نده طهرانده قدر یکرمی ایکی
ساعت در

بوجه یسی جمع آید نجه بابزید دند
طهرانده قدر یوز و توز ساعت یول اولور
و ایران فرسخلری بزم ساعت ایله

ع

قلعه بایزید التي هي في نهاية حدود
الدولة العلية وملتحقه بمقاطعة ارضروم
فمن هناك لحد خوي المدينة المشهورة
في آذر بایجان اثنان وعشرون ساعة
ومن خوي الى تبريز عشرون ساعة ومن
تبريز ايضا الى زنجان واحد واربعون
ساعة ومن هناك ايضا لحد قزوین
خمسة وعشرون ساعة ومن قزوین لحد
العجم اثنان وعشرون ساعة فجميع هذا
من بایزید لحد طهران مائة وثلاثون
ساعة طريق وخطوات العجم هم بازود
من ساعات حسابنا فبنا آعلى هذا
السبب

ف

میکنیم قدری زیاد میشود
 بعلت این چهار فرسخ راه را پنج ساعت
 حساب کردن ضرورست
 و باین حساب از بایزید تا طهران صد
 و شصت و دو ساعت راه میشود
 و از طهران هم تا اصفهان شصت و دو
 فرسخ است
 و قم و کاشان که دوشهر است مشهور
 در ایران
 در مابین طهران و اصفهان واقع است
 و این ساعتها که عرض کردم
 نسبت به کاروان و چارواکه دار است که
 آنها آهسته و بسکینی راه میروند
 یعنی در یکسروزی بیشتر از هفت و هشت

ت

ایتدیکم حسابدن بر مقدار زیاد اولور
 بوسیله بنا درت ساعت یولی بش ساعت
 حساب ایتمک لازمدر
 و بوحسابده بایزیددن طهران قدریوز
 التمش ایکی ساعت یول اولور
 و طهران دندخی اصفهان قدر التمش
 ایکی ساعتدر
 و قم و کاشان که ایکی مشهور شهر لر در
 ایرانده
 طهران ایله اصفهانک مابیننده
 واقعدر لر و بوفاده ایلدیکم ساعتدر
 کاروان و قاطر جلیله مخصوصد رانلر
 اهسته و آغریوله کیدر لر
 یعنی بر کونده یدی سکز ساعتدن

ع

طریق الاربع ساعات يلزم حسابده
 خمسده و علی هذا الحساب من بایزید
 الی طهران مائة و اثنان و ستون ساعة
 مسافة و من طهران ایضا لحد اصفهان
 اثنان و ستون ساعة و المدينتان
 المشهورتان فی العجم قسم و کاشان
 هما بین طهران و اصفهان و الساعات
 التي قد شرحتها هی مخصوصة فی
 القوافل و المکارية الذین یذهبون فی
 الاماکن الثقيلة و الصعبة یعنی بالنهار
 لا یمشون اکثر من سبع ثمانی ساعات

ف

فرسخ نمیروند
والا اگر کسی مثل چاپاری راه برود
ووجودش هم متحمل باشد
وبه یابوهای چاپازخانه هم رحم نداشته
باشد در آن صورت
روزی بیست و سی فرسخ راه را قطع
کردن ممکن میشود
از جانب بغداد بایران چه قدر راه میشود
بنده چون از آن راه نرفتم استحضاری
ندارم ولیک آنچه تحقیق کرده ام
بگویم
کرچه مردم از استانبول تا بغداد
پانصد ساعت میگویند

س

ج

ت

زیاده کیتمز لر
والا اگر بر کمسنه تا تارکبی یوله کیده
ووجود ینک دخی تحملی اوله
ومنزلخانه بارکی لر ینده دخی مرحمت
ایتمیه او صورتده
کونده یکر می او تو ز ساعت یول قطع
ایتمک ممکن اولور
بغداد جانبدن ایرانه نقدر یول اولور
بنده کز او یولدن کمدیکمدن معلوماتم
یوقدر و لکن تحقیق ایتدیکمی
سو یلیم
کرچه خلق استانبولدن بغداده بشیوز
ساعت دیر لر

ع

واما ان کان یمشی احد فی الطریق
نظیر البرید (التاتار) وجسه یمکنه
التحمل ولا یشفق علی الدواب
ولا یرحمها فبهذه الصورة بالنهار یمکن
یقطع مسافة عشرین ثلاثین ساعة من
الطریق

کم هی مسافة الطریق الی العجم من
ناحية بغداد

حيث عدم ذهابی فی ذلك الطريق فلا
اعلم ولكن نظر الما تحققتہ فاقول وان
کان الناس یزعمون ان من استانبول
الی بغداد خمسمائة ساعة واما نظر الما
استقصيته انا فہوار بمائة وخمسون

ولیکن

ف

ولیکن آنچه بنده تحقیق کرده ام
چهارصد و پنجاه ساعت میشود
از بغداد تا حدود ایران چند فرسخ است
این را درست نمیدانم اینقدر معلوم شد
که از بغداد تا کرمانشاهان که
شهر بیست مشهور در عراق عجم اکسر
با قافله روند و از ده منزل است
از آنجا تا طهران پانزده منزل قافله
است که
همه از بغداد تا طهران بیست و پنج
منزل میشود

س
ج

ت

لکن بنده کز ک تحقیق کرده در تیروز
اللی ساعت اولور
بغداد دن حدود ایرانیه قاج ساعتدر
بو بولی پک بلم بوقدر معلوم اولدی کسی
بغداد دن کرمانشاهانه قدر که
عراق عجمده بر مشهور شهر دراکر قافله
ایله کیدر لر ایه اون ایکی منزلدر
اوراد ندنحی طهران اون بش قافله
منز لیدر که
جمله سی بغداد دن طهران دیکرمی بش
منزل اولور

ع

ساعة

من بغداد الى حدود العجم كم ساعة
هذا الطريق لا اعلمه جيداً بل الذي
اعرفه هو انه من بغداد الى كرمانشهان
المدينة المشهورة في عراق العجم اذا
كان السفر مع قافلة هو اثنا عشرة مرحلة
ومن هناك ايضا الى طهران خمس
عشرة مرحلة اذ يكونون جملة من بغداد
الى طهران سبعة وعشرون مرحلة

*(باب ثالث) *

ف

در ایران بکدام زبان حرف میزنند
در آذربایجان بیشتر ترکی و کمتر فارسی
و در سایر ممالک ایران بالعکس

س

ج

یعنی بیشتر فارسی و کمتر ترکی
حالا از حرف شما چنان مفهوم شده که

س

مثل آذربایجان در همه ایران ترکی دان
هست

ت

ایرانده قنغی لسان ایله تکلم ایدر لر
آذربایجانده اکثر ترکی و اقل فارسی
و سایر ممالک ایرانده بالعکس

یعنی اکثر فارسی و اقل ترکی
شمدی سزک کلامزدن او یلسه
اکلاشدیکه

آذربایجان مثل بوتون ایرانده ترکی
بیلنلر واردر

ع

بای لسان یتکلمون فی العجم
فی آذربایجان اکثرهم یتکلمون تسرکیاً
واقلم فارسیا و فی سایر ممالک العجم
بالخلاف

یعنی اکثرهم یتکلمون فارسیا واقلم ترکیا
فاذا لان من کلامکم فهم

ان فی کامل بلاد العجم کما فی آذربایجان
یوجدن یتکلم بالترکی

ف
بسی در همه بعض آدمها توان یافت
از عشایر و ایلات که بیشتر آنها
ترکی مکالمه میکنند و بعض شهرها هم
هست که نزدیک آذربایجانست
انجاها هم ترکی حرف میزنند
و الاصل زبان عراق و فارس و خراسان
فارسیست ترکی نمیدانند
در ایران چند گونه خط متداولست

آنها هر نوع هست ولیک نوشته جات
را بدو خط مینویسند
آن دو نوع خط که گفتید کدامست
یکی نستعلیق است و دیگری شکسته
از نستعلیق مراد ثنائی کدام نوع خط است

ت
اوت هر یزیده عشایر و ایلاتند بعض آدمی
بولنه بیلور که انرا اکثری
ترکی مکالمه ایدرلو و بعض شهر لر دخی
وارد که آذربایجان قریب در
اورالرده دخی ترکی تکلم ایدرلو
والاصل عراق و فارس و خراسان
لسانی فارسی در ترکی بلمز لر
ایرانده قاج درلو یا زومتدا ولدو

اوراده هر درلو یا زو وارد لکن مکتوبلری
ایکی یا زو ایله یا زار لر
اودید یککز ایکی نوع خط قنغیسیدر
بری نستعلیق در او بری شکسته
نستعلیق در مراد یکز قنغی نوع یا زو در

ع
نعم فی کل محل یوجد أناس من العشایر
والقبایل الذین اکثرهم
یتکلمون باللسان التركی و یوجد ایضاً
بعض مدن قریباً من آذربایجان
هناک کذلک یتکلمون بالترکی
والاصل لسان العراق و فارس و خراسان
هو فارسی و لا یعرفون ترکیاً
کم نوع من الکتابة یوجد متداولاً فی بلاد
العجم

هناک یوجد کل نوع من الکتابة و لکن
تحریر المراسلات هو بخطین
ماهما هذان الخطان اللذان قلتم عنهما
الواحد یشمی نستعلیق والاخر شکسته
ای نوع کتابة مراد کم من نستعلیق

ج

س

ج

س

ج

س

ج

ف
خط تعلیق است که در ایران نستعلیق
میکویند
مظنه از نسخ تعلیق مخفف شده باشد
اگرچه تعلیق هم خطی است مستقل
که

بخط دیوانی ماشیه است خط شکسته
اینجا متداول نیست
چرا نوشته را که کلمه فارسیه است موافق
قاعده عربیه جمع کرده
نوشته جات گفتید

س

ج

عیب ندارد مثل این جمعها در لسان
فارسی بسیار است
مثل فرمایشات و دهات و باغات

ت

خط تعلیق در که ایرانده نستعلیق دیر لر
ظنمه نسخ تعلیق در مخفف اولش اولده
اگرچه تعلیق درخی بر مستقل خط در که

بزم دیوانی یا زومزه مشاهد در شکسته یا زو
بوراده متداولد کلدز
نیچون نوشته ییکه کلمه فارسیه در قاعده
عربیه ید موافق اولد رف جمع ایدوب
نوشته جات دید یکر

باش یوقدر بو مثل لوجمه لر لسان فارسیه
چوقدر
فرمایشات و دهات و باغات مثللو

ع

مخطط التعلیق الذی یسمونه فی العجم
نستعلیق
واظن انه یكون مخفف من نسخ التعلیق
وان كان التعلیق ایضاً مخطط
مخصوص

فی شبیهه عندنا الخط الديوانی والخط
الشکسته لیس هومتداولان
لماذا قلت نوشته التي هي كلمة فارسیه
نوشته جات فجمعها جمعاً مؤنثاً سالماً
نظراً الى الالف والتاء المزیدتان فی
الجمع العربی

لابأس من ذلك لانه یوجد كثير مثل
هذه الجموع فی اللسان الفارسی
نظیر فرمایشات و دهات و باغات

س

ج

ف

ت

ع

نوشته را بجه محل استعمال میکنند

نوشته بی نمحله استعمال ایدرلر

في اى محل يستعملون الكتابة المسماة
نوشته

این را باید بتفصیل عرض بکنم
کاغذیکه از طرف پادشاه نوشته شده
باشد انرا فرمان میگویند

بونی کرکردر تفصیل ایله عرض ایده ایم ؟
بر کاغذ که پادشاه طرفندن یا زلمش اوله
اکا فرمان دیرلر

يجب ان اشرح لكم عن ذلك بالتفصيل
الكتابة التي تصدر من السلطان تسمى
بطاقة (فرماناً)

اكر از طرف شهزادگان باشد رقم
میگویند

اكر شهزاده لر طرفندن اولور ايسه رقم
دیرلر

وان كانت من طرف اولاد الملوك
يدعونها مرسوماً

اكر از طرف حكام و امرا باشد تعلیق
میگویند

اكر حكام و امرا طرفندن اولور ايسه تعلیق
دیرلر

وان كانت من قبل الحكام والامراء
فيدعونها امراً

اكر از احباب باشد با احباب مراسله
و نوشته میگویند

اكر احبابدن احبابه اولور ايسه مراسله
و نوشته دیرلر

وان كانت فيما بين احباب من احدهم
للاخري فتسويها نعيقة والوكة

اكر از كوچكان باشد به بزرگان ذریعه
و عریضه میگویند

اكر كوچكردن يو كره اولور ايسه ذریعه
و عریضه دیرلر

وان كانت من الاصغر الى الاكبر
فيلقبونها بذر يعده عريضة

وليكن ذریعه بالاتر از عریضه است

ولكن ذریعه عریضه دن یوقاریدر

ولكن الذریعة فی اعلام العریضة

ف

در ایران بشعر خواندن و گفتن میل دارند

توجه می‌کوبی شعر در ایران از همه جای بیشتر
رغبت دارد

و شعرا هم آنجا بسیار است
و در همه قسم از اقسام نظم تسلط دارند

خصوصاً در غزل و قصیده مثل ندارند

ولیکن در تاریخ گفتن بیای شعرای
استان بول نمی‌رسند

از شعرای متقدمین کدامهارا می‌پسندند
در ایران غزلیت شیخ سعدی و خواجیه
حافظ را می‌خوانند و می‌پسندند

س

ج

س

ج

ت

ایرانده شعرا و قوم غه و سولمکه میل
ایدر لر می

سن نه سولیلور سن شعر کث ایرانده هر
یردن زیاده رغبتی واردر

و شعرا دخی اوزاده چوقدر
واقسام نظم مدن هر بر قسمده کمال ملکه
و مهارت لری واردر

خصوصاً غزل و قصیده ده مثل لری یوقدر

ولیکسن تنار ینخ سولمکده شعرای
استانبولک کعبه و اصل اوله مز لر

شعرای متقدمیندن قنیلر ینی بکنور لر
ایرانده اکثر غزلیات شیخ سعدی
و خواجیه حافظی اوقور لر و بکنور لر

ع

هل فی بلاد العجم لهم میل لقراءة الشعر
و التکلم به

ماذا تقول ان رغبة الشعر فی بلاد العجم
هی اکثر من کل محل

والشعراء ایضاً هنالك کثیرون
وفی کل قسم من اقسام النظم یوجد لهم
اقتدار کامل ومهارة وافرّة

و خصوصاً یلیس لهم مثیل فی الغزلیات
و القصاید

ولا راجیز بالروایة عن التوار ینخ فلا یصلون
الفسفاسی شعراء لا ستانه

ای من الشعراء المتقدمین یحظهم و یسره
فی العجم یقراون و ینحطون من غزلیات
شیخ سعدی و خواجیه حافظ

ف

اشعار شعرای پیشین را نمی خوانند
چرا قصائد حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری
و انوری و خاقانی را هم بسیار دوست
دارند

و فردوسی را استاد سخن میدانند
و شهنامه را هم بسیار میخوانند
عرفی و صائب و شوکت و بیدل را چه
گونه میدانند

عرفی را آنقدر نمی پسندند صائب را هیچ
شوکت و بیدل را نمیدانند

شوکت و بیدل را چرا نمیدانند اینها که
در استان بول خلی شهرت دارند

ت

شعراى متقدمینك اشعارى نى او قومز لر
نیچون او قومز لر حکیم رودکی و ازرقی
و فرخی و عمیق بخاری
و انوری و خاقانیک قصیده لر نى
دخی چوق سور لر

و فردوسی یی استاد سخن بیلور لر
و شهنامه یی دخی چوق او قور لر
عرفی و صائب و شوکت و بیدل فصل
بیلور لر

عرفی یی او قدر بکنمز لر و صائبی هیچ
بکنمز لر شوکت و بیدل بلمز لر

شوکت و بیدل نیچون بلمز لر بونلر ک
ایسه استان بولده پکت چوق شهرتی
واردر

ع

أفلا یقراون بشعر الشعراء المتقدمین
لماذا لا یقراون و الحال انهم یملون جداً
لقصاید حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری و انوری و خاقانی

و بطالعون کثیراً لى شهنامه و یوصفون
الفردوسی بمعلم الکلام
کیف یعرفون عرفی و صائب و شوکت
و بیدل

لا ینحظون بهذا المقدار من عرفی ولا
ینشرون اصلاً من صائب و شوکت
و بیدل لا یعرفونهما

لماذا لا یعرفون شوکت و بیدل مع ان
هذین لهما شهرة کلّیة فی الامتانة

ف

اینها ایرانی نیستند شوکت فراهی
بوده

وفراه قصبه ایست میان هرات و قندهار
و اصل بیدل از بخارا است گرچه خودش
در هندوستان ساکن بوده است
دیوانهاشان باستانبول از انجاها آمده
است

صائبکه خیلی خوب و مزغوب شاعرست
چرا نمی پسندند

دیوانش را درست نخوانده اند و بدهی
اشعارش را دیده اند

و بیشتر اشعارش عبارت از ارسال مثلست
و این هم پیش آنها پایسته بلندی ندارد
بعلت این نمی پسندند

ت

بونلرا ایرانی دکلر در شوکت فراهلی
ایمش

وفراه هرات و قندهار بیننده برقصبه در
و بیدلک اصلی بخارا دندر اکرچه
گندوسی هندوستانده ساکن اولمشدر
دیوانلری استانبوله اورالردن کلیمشدر

صائب که پکت چوق کوزل و مرغوب
شاعر در نیچون بکنمز لر

دیوانسنی لایقلسه او قوما مثلر در
و اشعارینک فنالرینی کور مثلر در

و اکثر اشعاری ارسال مثلدن عبارتدر
و بونکده انلرک عندنده پکت چوق
قدر و اعتباری یوقدر بوسبیه مبنسی
بکنمز لر

ع

لانهم اغیر عجمیین فشوکت کان من
الفراة

التي هي ضيعة بين الهرات وقندهار
و اصل بیدل کان من بخارا وان یکن
قد سکن فی بلاد الهند

فدیوانهم احصر امن هناک للمحروسه

لماذا لا يعجبهم دیوان صائب الذی
هو شاعر بلیغ و مرغوب جداً

لانهم ما قرؤا دیوانه کالواجب و قد
شاهدوا الفکت من اشعاره

و اکثر اشعاره هی کنایة عن ارسال مثل
فلذلک لیس له عندهم قدر و افرو لا اعتبار
ایضاً و لهذا لا ینشرحون منه

ج

س

ج

ف

و بطوری تشبیهش میکنند که اگر بکمترین
شاعری از شعرای ایران بگویند که تو
مثل صائب شعر می نویسی بدش می آیند
و کچه خلقت میشود
اعتقاد شما چه گونه است
اعتقاد بنده اینست که صائب شعر است
صاحب زمین تازه
و در غزل پردازی و سخن گستری مرتبه
اش بلند است
و کلیات دیوانش از پنجاه هزار بیت
بیشتر است
دیوانی که باین بزرگی باشد البته توش
خوب و بد پیدا میشود
اگر خوبهاش سوا میگردند و با انتخاب
کردنش میپرداختند

ت

و بر درجه تقییم ایدر لر که اگر شعرای
ایران بر آدناشاعره دیر لره که سن
صائب کبی شعر سویلیورسک کوجنه
کیدرو منفعل اولور
سزک اعتقاد کز نصلدر
بنده کزک اعتقاد بودر که صائب
زمین تازه صاحبی بر شاعر در
و غزل پردازی و سخن گستر لکده یعنی
شاعر بنده مرتبه سی عالیدر
و کلیات دیوانی الی بیگ بیتدن
زیاده در
و نویو کلکده دیوانک ایچنده البته
اینو فنا بولنور
اگر ایولرینی آبیروب انتخاب ایتمش
اولسه لر ایدی

ع

حتی انهم بهذا المقدار یقتحونه بقولهم
لاحقر شعراء بلاد العجم
انت تتكلم بالشعر نظیر صایسب فیخاط
وینفعل جدا
وانتم کیف تعتقدون
اعتقدان صاییا صاحب زمین تازه هو شعر
العالم من المتأخرین
وله الرتبة العليا فی الغزل والتورية
و دیوانه کلیات یحتوی علی اکثر من
خمسین الف بیت
و فی هذا المقدار العظیم لابد انه ینوجد فی
الديوان من غث وسمین (جید و سفساق)
فلو كانوا انتخبوا الايات الحسنه و فرقوها

ف

یک دیوان بسیار خوب و مرغوب پیدا
میشد

اگرچه تذکرة الشعرا بسیار است حالا
در ایران کدام مرغوب است
تذکرة نیکه آنشکده میگوید بسیار مشهور
است

من میخواهم که اشعار معاصرین را ببینم
کجا پیدا میشود

پیدا کردنش آسان است —
کمال افندی بگوید

شما کمال افندی را می شناسید
بلی میشناسم از خواجگان دیوان همایون
است و با من هم آشنایی ندارد
و منتخبات شما هم از آنرا است

ت

بر غایت کوزل و مرغوب دیوان حاصل
اولوردی

اگرچه تذکرة الشعرا چقدر و لکن شمعی
ایرانده قنغیسی مرغوب در
آنشکده دیدی گری تذکرة پیک مشهور در

بن استرم که معاصرینک اشعارینسی
کوره یم نرده بولنور

پیدا ایتمی قولا یدر کمال افندی یم
سویلیکسز

سز کمال افندی بی بیلورو و طایر مسکز
اوت طانیرم خواجگان دیوان
همایون در و بنم ایله ده القی واردر
و منتخبات شما مددخی انبیک
آثار نندندر

ع

لصار دیوانا مجیداً و مرغوباً جداً

وان تکن تذکرة الشعرا می کثیره و لکن
لان بالعجم ایت تذکرة هی المرغوبه
التذکرة المسماة آنشکده هی مشهوره جداً

اریدان انظر اشعار معاصرین فایسن
یوجدون

سهل هو الحصول علیهم فتکلم مع حضرة
کمال افندی

هل لکم معرفة مع المومی الیه
نعم أعرفه و هو من خواجگان الدیوان
الهمایونی ولی معه صحبة کلّیة
و منتخبات شما مددخی انبیک

س
ج

ف
مکرو اشعار معاصرین را میتوانند پید
خودش دارد چونکه دو دفعه از طرف
دولت علیه
بایران مامور شد و رفت خصوصا
در دفعه دوم
در خود شهر طهران که پای تخت ایران
است یکسال و نیم ماند
و کتابیکه موسوم به تذکره کمال است
انجام جمع کرده
از شعرای معاصرین هم نوشت یک
نسخه از روی آن کتاب
بنویسد کفایت میکند
بند حاله تواریخ فارسیه بسیار میل دارم

س

ت

یا او معاصرینک اشعارینی بوله بیلورمی
کند و سنده وارد در چونکه ایکی دفعه طرف
دولت علیه
ایران مامور اولوب کندی خصوصا
ایکنجی دفعه ده
پای تخت ایران اولان نفس شهر
طهرانده بر بچق سنده قالدی
و تذکره کمال ایلد موسوم اولان کتابی
اوراده جمع ایدوب
شعراى معاصرینى دخی یازدی بر
نسخه او کتابک یوزندن
یازیکز کفایت ایدر
بند کزک شمده تواریخ فارسیه
یک چوق میل وار

ع

ایستطيع ان یجد اشعار معاصرین
نعم انهم موجودون عنده اذ انه قد توجه
مأمورا من طرف الدولة العلیة
الى العجم مرتان وعلى الخصوص فى المرة
الثانية
قد استقام مدة سنة ونصف فى نفس مدينة
طهران التى هی تحت حكومة العجم
وقد جمع الکتاب الموسوم بتذکره کمال
فى تلك البلدة
ونسخ ایضا شعر معاصرین
فاکتبوا نسخة من وجه هذا الکتاب
فتکفی
داعیکم لان لی میل کثیر الی التوازیح
الفارسیة

ف

نمیدانم کدامهارا بنیدانم و بخوانم
تواریخ فارسی بسیار است آنچه
مرغوب است و با فایده عرض کنم
اگر منظوم میخواهی شهنامه را بخوان
اگر چه از شهنامه
آنچه از تاریخ مطلوب است حاصل
نمیشود چرا که همه کذب و دروغ است
ولیکن بجهت فصاحت و بلاغت
وسلاست خواندنش بسیار لذت دارد
خصوصاً در تعریف و اوصاف مثل ندارد
و خمس نظامی هم از برای خواندن مثل
شهنامه است
و اگر میخواهید که تاریخ مشهور و باتسکلف
و با اصول منشیان نوشته شده باشد

ت

بلم قنیلرینی بولوب او قویدیم
فارسی تواریخ چو قدر مرغوب و فایده دل
اولانی افاده ایدیم
اگر منظوم استرایسک شهنامه یی او قو
اگر چه شهنامه دن
تاریخدن مقصود اولان شی حاصل
اولمز زیرا که بتون کذب و یلاندر
ولکن فصاحت و بلاغت و سلاست
جهتله او قومسند چوق لذت وارد
خصوصاً تعریف و اوصافه مثل یی او قدر
و خمس نظامی دخی او قومق ایچون
شاهنامه کییدر
و اگر استرایسه کر که تاریخ مشهور و تکلف
ایله و اصول منشیان اوزره یا زلش اوله

ع

ولا علم ایتهم اجده فاقراه
التواریخ الفارسیه توجد کتیسرا و اقول
لک عن المرغوبین و المفیدین
فان کنت ترید منظوماً اقرا شهنامه
وان یکن لا یتحصل لک الشی المقصود
بهذا التاریخ لأن اکثره تعبیر فکی
لأنه بسبب الفصاحة و البلاغة و السلاسة
فقراته هی عذبة جداً
و خصوصاً لا مثیل لعی تعریف و الاوصاف
و نظام التخمیس ایضاً لاجل القراءه فهو
نظیر الشهنامه
وان کنت ترید تاریخاً مشهوراً فهو محمدر
بتکلف و اصول منشیان

ف

از تاریخ و صافی دست مدارید و یک دره
نادری هم پیدای بکنید
برادر جان این کتابها را که شما فرمودید
ادم باید از استاد بخواند
من میخواهم فایده تاریخ را حاصل بکنم
شعروا نشا منظورم نیست
درین صورت شما تاریخ روضه الصفا که
هشت جلد است
وحیب السیر که سه جلد است انها را
بکیرید و بخوانید
و از برای دانستن احوال شاهان صفوی
تاریخ عالم آرا و تاریخ صفوی را
پیدا کنید و تاریخ جهانکشی جوینی
را که ما خذ و صافست بجوینید

س

ج

ت

تاریخ و صافی الگردن براقه یکنوز و بر دره
نادریده پیدا ایدیکز
جانم برادر بوسرک بیوردیفکز کتابلری
ادم خواجه دن او قومق لازم
بن تاریخ فائده سنی حاصل ایتمک
استرم شعروا نشا مرادم دکلدر
بو صورتده سز تاریخ روضه الصفا که سکز
جلد در
وحیب السیر که اوچ جلد در انلری الیکز
واوقویکز
وشاهان صفویه نک احوالنی بلمک
ایچون عالم آرا و صفوی تاریخلرینی
پیدا ایدیکز و جهانکشی جوینی
دید کلری تاریخیکه و صافک

ع

تاریخ و صافی فلا تترکه من یدک و خذ
لک الکتاب المسمی بدرة النادرى
یا الخاخریز اهلأ الکتب الذین اشرت
عنهم یلزم قرايتهم على المعلم
وانا اریدان احصل فایده التاریخ
لا لانشأ والنظم
فاذأعلى هذه الصورة خذ روضة الصفا التي
هی ثمانية مجلدات
وحیب السیر الذى هو ثلاثة أيضا خذهم
واقرأهم
ولا جل معرفة احوال الملوك فحتمل
تاریخی الصفوی وزینة العالم
والتاریخ المسمی افتتاح العالم الذى
هو ما خذ و صافی فخذ هذه الکتب

ف

بخوانند

اینها همه فارسی و از تواریخ مشهوره
است لیکن نسخه هاش بسیار کمیابست
من از طفولیت تا حال خیلی فارسی
خواندم و هنوز هم در کار هستم

باز در حرق زدن از حمت میکشم و مطلب
را نمیتوانم درست حالی بکنم

و سببش را هم نمیدانم که چه چیز است
شما چه میفرمایید

اگر چه حرق زدن موقوف است به
ممارست

و محتاج است بمکالمه باهل زبان

ت

ماخذیدر بولوب او قوییکز

بولر بتون فارسی و تواریخ مشهوره دندر
ولکن نسخه لری پک از بولور
بن چو قتلغمدن شمدیه قدر چوق
فارسی او قودم و حالا دخی
او غرا شمدیه یم

ینده تگتیم ~~یم~~ حکده زحمت چ کیورم
و مقصود می طوغری اکتتمغه قـادر
اوله میورم

و سببی دخی بلمیورم که ندر سز نه
بیورر سز

اگر چه تگم ایتکم ممارسته موقوفدر

واهل لسان ایله مکالمه یمه محتاجدر

ع

واقراها

وهی من کتب التواریخ الفارسیه المشهوره
ولکسن نسخهم هی قلیله جدا
انا منذ طفولیتی لحد الان قد قرأت کثیراً
بالفارسی و الان ایضاً لم ازل مداوماً

فمع هذا لی صعوبه یالتکلم ولا اقدر ان افهم
بسهولة ما اقصده

فلا اعلم ما هو السبب فحضر تکسم ماذا
تقولون

وان یکن التکلم موقوفاً علی الممارسه

و محتاجاً للمعاطاة مع ارباب اللسان

ولیکن

ف

ولیکن اینجا در خواندن و درس گرفتن
هم تقصیر میکنند
و طفلی را که هنوز ده لغت از فارسی
یاد نگرفته باشد
بنا کنند بدرس دادن از گلستان و هنوز از
گلستان یک باب را تمام نکرده
شروع می نمایند بخواندن دیوان حافظ
و اشعار حافظ را هم بیشتر با تاویلات
میخوانند
اینها همه از برای مبتدی موجب
صعوبت است
چرا که گلستان کتابیست که در ایران
هم از برای مبتدیان درس میدهند
با اینکه زبانشان فارسیست دیگر

ت

ولکن بوراده او قومه ده و درس آلمده
دخی قصور ایدیورلر
و بر چوققدها فارسی اون لغت
از برلماش ایکن
گلستاندن درس ویرمه باشلرلر و هنوز
گلستاندن بریابی تمام ایتمکسزین
حافظ دیوانی او قومغه باشلرلر
و حافظک اشعار نینده اکثر تاویلات ایلد
او قورلر
بونلر بتون مبتدی ایچون صعوبتی
موجدر
زیرا که گلستان بر کتابدر که ایرانده بلنه
مبتدیله درس ویرمزلر
لسانلری فارسی اولدیغی حالده ارتق

ع

و انما هنا یقصر ون ایضاً فی الدرس والقراءة
والولد الذی لا تکن معرفته قد بلغت
عشر کلمات فارسیه
یتدون ان یترویه فی کتاب الجلستان
وقبل ان یختم باباً واحداً من هذا
الکتاب یتدونه بقراءة دیوان حافظ
و اشعار هذا الشاعر یقرأونها با کثیر
التاویلات
فهذا جمیعہ یوجب الصعوبة للمبتدی
وفی بلاد العجم نفسہا لا یتدرون هذا
الکتاب للمبتدیین
مع کون لسانهم فارسیاً و انما هنا لا اعلم ما

ف

نمیدانم اینجا کسیکه نوهوس باشد
از خواندن گلستان چه منفعت میرد
مبتدی باید اول لغت یاد بگیرد

بعدیک کتاب بخواند که سهل العبارة
وبلسان عوام نوشته شده باشد
وتوش ابیات و ترکیب عربی نباشد
ودر وقت خواندن هم بتصریف
واشتقاق

وبحروف و کلماتیکه بجهت حصول
معانی در آورند دقت بکند
وبآنانکه فارسی دانند صحبت و مکالمه
واستادش هم در وقت درس گفتن

ت

بلم بوراده بر کسمه که نوهوس اوله
گلستان او قومدن نه فائده حاصل ایدر
مبتدی یه اول لغت از بر لمک لازمدر

صکرة بر کتابی او قوید که عبارة سی
سهل ولسان عوام اوزره یازلمش اوله
ایچنده ابیات و عربی ترکیب اولمیه
واو قود یغی وقت تصریف و اشتقاقه

وحصول معنی ایچون کتوریلان حروفه
وکلماته دقت ایلیه
وفارسی بلنلرایله صحبت و مکالمه ایلیه
وخواجه سیده درس او قوتدیغی وقت

ع

الفائدة التي تحصل للمبتدی
من قرايته الجلستان مع كونه حديث
فينبغي اولاً على المبتدی ان يحفظ
الكلمات غايياً

ثم يقرى كتاباً عباراته سهلة ويكون محرر
مثل لسان الشعب
ولا يكن فيه ابیات و ترکیب عربی
و حينما یقری ینبغي ان یبذل ذهنه
للتصريف و الاشتقاق

ثم للاحرف و الكلمات للحصول على
المعانی
وان یمارس المخاطبة مع اهل المعرفة
بالفارسی
وعندما یدرسه المعلم مفهماً ایاة المعانی

ف

یک دفعه که معنیهایش را حال کرد
بعد یک دفعه هم تا آنقدر که شاکر شد
بفهمد فارسی بگوید و لغت بیپرسد
تا به بیرون آوردن معنی از عبارات قدرت
برساند و سرعت فهم نیز بحصول بیاید
بعد بنا کند بترجمه کردن درس از فارسی
بترکی و از ترکی بفارسی
این هم که قدری بحصول آمد بعد گلستان
و دیوان حافظ را بخواند

ت

بر دفعه معنای رینی تفهیم آید که در نص کره
بر دفعه دخی شاکر که آکلیه جفی قدر
فارسی سویلیوب و لغت سؤال آید
تا عبارات در معنی استخراج کند قدرت
حاصل آید و سرعت فهم دخی
حصول کند
صکره درس ترجمه آید که با شلیه
فارسی دن ترکی و یو ترکی دن
فارسی به
بوده بر مقدار حصول کلد که در نص کره
گلستان و دیوان حافظی او قوی به

ع

یخاطبه ایضا فارسی علی مقدار قبول سه
و فهمد سیلاً آیه عن الکلام
لکی یقتدر التلمیذ علی استخراج معنی
العبار و یستطیع ان یفهم حالاً
ثم یتدی بممارسة الترجمة من الفارسی
ال ترکی و بالعکس من ترکی
ال فارسی
و عند ما یتمرن بذلك نوعاً فحینذ یقرأ
الجلستان و دیوان حافظ

*** (بَابُ رَابِعٌ) ***

ف

اگرچه بشر کار شما خیلی زحمت دادم
ولیکن از برای بنده بسیار فائده حاصل
شد

تا حال مرچه که پرسیدم جوابش را
درست دادید
خدا دولت شمارا زیاد بکند و مرادتان
را بدهد

وسرت به بالین بیماری نیاید

ت

اگرچه ذات عالی کز خیلی زحمت و یردم
ولکن بنده کز چوق فائده حاصل
اولدی

شمدیه دک ندو مردم ایسه جواب نیسی
طوغری و یرد یکز
خدا دولتنکزی زیاده ایلسون و مراد کزی
و یرسون

و باشکز کیف سز لسک یا صد یغنه کلمسون

ع

وان اکن قد ثقلت علی علو ذاتکم
ولکن قد حصلت علی فائده کلیه

والذی قد سالتکم عنده حتی لان
اجتمعونی عنده صوابیا

فالرب یزید عزکم و یهبکم مرادکم
ولا یریکم باسأبل دامت کونون بالصحة
والحیور

ف

یکت التماس دیکرم دارم
بفرمایید در مقام خدمت هستیم و با سر
و مایش شما منتظریم
بعض لغتها هست که هر روز استعمالش
مکرر واقع میشود آنها را هم بنویسید
و پول ایران چند نوع است
و انجا بجای پاره و غروش چه استعمال
میکند همه را تحریر بفرمایید
بالای چشم آنها را هم بنویسید
و معنیهایش را بزیر هاش اشارت بکنم

ج

س

ج

ت

یعنی کیفی از اولیده سز و سخت گردانم
اولسون
بر بشقه نیازم ده او ار
بیور یکز مقام خدمت ده حاضر دور بیورز
و امر و اراده کسزه منتظرز
بعض لغت و اراد در که هر کون استعمال
تکرر آید را نلریده یا ز یکز
و ایران اقچه سی قاج نوع در
و اراده پاره و غروش یرینه نه استعمال
ایده بیور لر جمله سنی تحریر بیور یکز
بلش او سته انلری جمله نیاز به
و معنای رینیده ز یر لرینه اشارت ایده یم

ع

فبقی لی رجأ آخر لدیکم
تفضلوا فنحن حاضرون لخدمتکم
و مستعدون لمراسیمکم و او امر کم
لقد یوجد بعض لغات تستعمل مکررة
کل یوم فان حسن تحریرها
مع ایضاح انواع عملة العجم
وماذا یستعملون هنالك عوض البارات
و القروش فجميع هذا کرموا بکتابتیه
على الراس والعین کل هذا ساکتبیه
مشیراً عن المعنی بذیلہ

لغات متفرقه

ف

امروز

دیروز

پزیروز

پس پزیروز

پستر پزیروز

سه روز پیش

چهار روز پیش

چهار روز قبل

پیش از چهار روز

چهار روز مقدم

پنج روز قبل

شش روز قبل

ت

بوکون

دونکی کون

اولکی کون

دها اولکی کون

اندن دها اولکی کون

اوچکون اول

درت کون اول

درت کون اول

مثله

مثله

بش کون اول

الشی کون اول

ع

هذا اليوم

امس اليوم البارح

قبل امس

قبل اول امس

قبل قبل اول امس

قبل ثلاثة ايام

قبل اربعة ايام

مثله

مثله

قبل خمسة ايام

قبل ستة ايام

ف

فردا

پس فردا

پسترین فردا

چهار روز بعد

بعد از چهار روز

پس از چهار روز

پنج و شش روز بعد

بعد از ده روز

الآخره

امشب

دیشب

پریشب

پس پریشب

پستر پریشب

ت

یارین

اوبرکون

دها اوبرکون

درت کون صکره

مثله

بش التی کون صکره

اون کون صکره

الآخره

برکیجه

دون کیجه

اولکی کیجه

دها اولکی کیجه

اندن دخی اولکی کیجه

ع

غد فهارغد

بعدغد

بعد فهار بعدغد

بعدار بعة ایام

مثله

بعد خمسة اوسته ایام

بعد عشرة ایام

الآخره

هذه الليلة

لیلة امس

قبل لیلة امس

قبل اول امس بلیلة

قبل اول امس بلیلتین

ف

سه شب پیش
چهار شب پیش
پنج شب پیش
فردا شب
پس فردا شب
بسترین فردا شب
چهار شب بعد
بعد از چهار شب
بعد از پنج شب
این ماه
ماه گذشته
دو ماه قبل
دو ماه پیش
پیش از سه ماه

ت

اوچ کیجه مقدم
درت کیجه مقدم
بش کیجه اول
یارین کیجه
او بر کیجه
دها او بر کیجه
درت کیجه صکره
مثله
بش کیجه صکره
وقس علیه البواقی
بوای
کچن ای
ایکی ای اول
مثله
اوچ ای اول

ع

قبل ثلاث لیل
منذ أربع لیل
منذ خمس لیل
لیلة غد
لیلة بعد غد
بعد غد بلیلتین
بعد أربع لیل
مثله
عقب خمس لیل
هذا الشهر
الشهر الماضي
قبل بشهرین
مثله
قبل ثلاثة اشهر

ف

پیش از چهار ماه

پیش از پنج ماه

ماه آینده

دو ماه بعد

بعد از سه ماه

امسال

سال گذشته

پیرا سال

پس پیرا سال

سال آینده

بعد از دو سال

بعد از سه سال

بعد از صد سال

یک سال و دو ماه کم

ت

درت آی اول

بش آی اول و قس علیه البواقی

کله جک آی

ایکی آی صکره

اوچ آی صکره

بوییل

کچن نیل

اولیکی ییل

دها و لکی ییل

کله جک ییل

ایکی ییل صکره

اوچ ییل صکره

یوز ییل صکره

بریلدن ایکی آی اکسک

ع

قبل اربعة اشهر

قبل خمسة اشهر

الشهر ثلاثی

بعد شهرین

بعد ثلاثة اشهر

هذه السنة

السنة الماضية

قبل السنة الماضية

قبل السنة الماضية بسنة

السنة الآتية

بعد ستین

بعد ثلاث سنین

بعد مائة سنة (مئة)

سنة الآشهرین

ف

دوماه و سه روز کم
یکماه و دوسه روز کم
چهار ماه و دوسه روز بیش
پنج ماه و دو روز بالا
یکسال ونیم
یکماه ونیم
یکدمه
یکروزه
دوروزه
سده روزه
سی روزه
یکماهه
دوماهه
سه ماهه

ت

ایکی ایدن اوچکون اکسک
برآیدن ایکی اوچکون اکسک
درت ایدن ایکی اوچکون زیاده
بش آیدن اون کون زیاده
بر بچق پیل
بر بچق آی
بر نفسلک
بر کونلک
ایکی کونلک
اوچ کوندک
او توز کونلک
برایلق
ایکی آیلق
اوچ آیلق

ع

شهران لا ثلاثة ايام
شهر لا يومين ثلاثة
اربعة اشهر و يومين ثلاثة
خمسة اشهر و عشرة ايام
سنة و نصف
شهر و نصف
لحظة
یومیه
یومیتین
ثلاث یومیات
ثلاثون یومیة
شهرتیه
شهرتین
ثلاث شهریات

ف

یکساله

دو ساله

سه ساله

دو ساله

چهارده ساله

پیره مردهفتاد ساله

پیره زن هشتاد ساله

جوان هزده ساله

طفل شش ساله

کودک شش ساله

یکت

دو

سه

چهار

ت

بر ییلق

ایکی ییلق

اوچ ییلق

اون ییلق

اون درت ییلق

یتیمش یاشنده اختیار آدم

سکسان یاشنده قوجه قاری

اون سکزیاشنده جوان

الشی یاشنده چوجق

مثله

بر

ایکی

اوچ

دورت

ع

سنویه

ستویشان

ثلاث سنویات

عشر سنویات

اربع عشرة سنویات

شینج عمره سبعون سنه

امراة عجوزة تبلغ من العمر ثمانون سنه

شاب يبلغ من العمر ثمانية عشر سنه

غلام عمره ست سنوات

مثله

واحدُ أحدُ واحدة احدى

اثنان اثنان

ثلاثة ثلاث

اربعة اربع

ف

پنج
شش
هفت
هشت
نه
ده
یازده
دوازده
سیزده
چهارده
پانزده
شانزده
هفتده
هژده

ت

بش
التي
يدي
سكز
طقوز
اون
اون بر
اون ايكى
اون اوج
اون درت
اون بش
اون التي
اون يدي
اون سكز

ع

خمسة	خمس
سته	ست
سبعة	سبع
ثمانية	ثمان
تسعة	تسع
عشرة	عشر
احدى عشر	احد عشرة
اثنا عشر	اثنا عشرة
ثلاثة عشر	ثلاث عشرة
اربعة عشر	اربع عشرة
خمسة عشر	خمس عشرة
سته عشر	ست عشرة
سبعة عشر	سبع عشرة
ثمانية عشر	ثمانى عشرة

ف

نوزده

بيست

بيست و يك

بيست و دو

بيست و پنج

سی

چهل

پنجاه

شصت

هفتاد

هشتاد

نود

صد

صد و پنجاه

ت

اون طقوز

يکرمی

يکرمی بر

يکرمی ايکی

يکرمی بش

اوتوز

قرق

اللی

التمش

یتمش

سکسان

طقسان

یوز

یوز اللی

تسعة عشر

عشرون

واحد و عشرون

اثنان و عشرون

خمسة و عشرون

ثلاثون

اربعون

خمسون

ستون

سبعون

ثمانون

تسعون

مئة *

مئة و خمسون

ع تسعة عشرة

عشرين

واحد و عشرين *

اثنین و عشرين

خمسة و عشرين

ثلاثین

اربعین

خمسین

ستین

سبعین

ثمانین

تسعين

(هذه صفحة كتابتها مضطربة)

مائة و خمسين

بالواو في حالة الرفع وبالياء في حالتی النصب والخفض

ف

صد و شصت و پنج
دو صد
سیصد
پانصد
هفت صد و پنجاه
هزار
هزار و پانصد
دو هزار
سه هزار
ده هزار
پنجاه هزار
صد هزار
دویست هزار
هولک

ت

یوزالتمش بش
ایکی یوز
اوچ یوز
بشیوز
یدیوزاللی
بیگ
بیگ بشیوز
ایکی بیگ
اوچ بیگ
اون بیگ
اللی بیگ
یوز بیگ
ایکیوز بیگ
مثله

ع

مأیة و خمسة و ستمون
مأیتان
ثلاث مأیة
خمسمأیة
سبعمأیة
الف
الف و خمسمأیة
الفان
ثلاثة الاف
عشرة الاف
خمسون الفا
مئة الف
مأیتا الف
مثله
مأیة و خمسة و ستین
مأیتین
الفین
میتى الف

تخلف النون من الفتي و الجمع الاضافه *

پنج لک

ف

پنج لک
یک کروڑ
دو کروڑ
یک میلیون
نیم شاہی
یک شاہی
دو شاہی
یک سنار
سہ شاہی
یک عباسی
چہار شاہی
دو سنار
پنج شاہی
سہ سنار

ت

بشیوز بیگ
مثله
اون کمرہ یوز بیگ
مثله
بش پارہ
اون پارہ
یکرمی پارہ
مثله
او توز پارہ
بر غروش
مثله
مثله
اللی پارہ
التمش پارہ

ع

خمس مایہ الف
مثله
عشر مرآة مایہ الف
مثله
خمس فضة
عشر فضة
عشرون بارہ
مثله
ثلاثون بارہ
قرش واحد
مثله
مثله
خمسون فضة
ستون فضة
عشرون بلوہ
ثلاثین بارہ
قرشا
قرش

ف

هفت شاهی
مشت شاهی
نه شاهی
ده شاهی
سده عباسی
هزار دینار
دوهزار
سه هزار
چهار هزار
هشت هزار
ده هزار
دوتومن
ده تومن
صد تومن

ت

یتمش پاره
ایکی غروش
طقسان پاره
یوز پاره
اوچ غروش
بش غروش
اون غروش
اون بش غروش
یکرمی غروش
قرق غروش
اللی غروش
یوز غروش
بشیوز غروش
بشییک غروش

ع

سبعون فضة
قرشان قرشین
تسعون فضة
مائة فضة
ثلاث قروش
خمس قروش
عشر قروش
خمس عشرة قرشاً
عشرون قرشاً
اربعون قرشاً
خمسون قرشاً
مائة قرش
خمس مائة قرش
خمسة الاف قرش

ف

هزارتومن

صد هزارتومن

یک کرور

برخواست

باشد

نشست

دوزانوشست

چارزانوشست

مربع نشست

پادرازکرد

پاش رادرازکرد

پاهاش رادرازکرد

خوابید

درازشد

ت

اللی بیگ غروش

اون بیگ کیسه

بش یوز بیگ تومنکه اللی بیگ کیسه

قالقدی

مثله

اوطوردی

دیزچوکدی

بغداش قوردی

مثله

ایاق اوزاتندی

ایاغس اوزاتندی

ایاقلرینی اوزاتندی

یاتندی

اوزاندی

ع

خمسون الف قرش

عشرة للاف کیس

خمسون الف کیس

قام

مثله

جلس

رکع

تربع

مثله

مد لارجل

مدرجله

مدرجلیه

نام

طول

ف

تکیه کرد

لم داده شد

دم رو خوابید

والمیده است

سربالا خوابید

طاق دا از خوابید

یکت پهلو خوابید

پیش نشست

پیشش نشست

پهلوش نشست

پس نشست

عقب نشست

خوابید

خوابش برد

ت

طیاندی

مثله

یوزی قیون یاتندی

ایاغنی اوزادوب یاتمشدر

ارقه سی اوستی یاتندی

مثله

یان اوستنه یاتندی

ایلرو اوطوردی

اوکنه اوطوردی

یاننه اوطوردی

کرو اوطوردی

مثله

اویودی

اویقویه واردی

ع

استند --- اتکا

مثله

نام علی وجهه

نام مادار جلیه

نام علی ظهره

مثله

نام علی جنبه --- علی خاصرته

جلس قدام --- فی الاول

جلس امامه

جلس بالقرب منه

جلس ورا (فی الاخر)

مثله

نام --- غفی

نفس

ف

خوابش گرفت
چورت میزند
حرف میزند
حدس میزند
رنک میزند
شاهو میزند
بانک میزند
آواز میکند
کول میزند
پشت سرش حرف میزند
تمام شد
بختام واصل شد
انتها پذیرفت

ت

اویقوسی کلدی
او یوقلیور
صحبت ایده یور
ظن ایده یور
بویا یور
اصلق چالیور
چاغریور
مثله
آلدادیور
ارقه سندن لقردی سویلیور یعنی غیبت
تمام اولدی
ختامه واصل اولدی
انتها قبول ایستدی یعنی تمام اولدی

ع
ع
ع

نفسان --- جاء النعاس
یسکع
یتجدت
یظن
یصبغ - یدهن
یصفر
یزعق --- یستدی
مثله
یحاول --- یماطل
یحکی بحقه --- یتکم بالنیمه
ثم
اختتم
انتهی

بویابده ماضی مضارع لریله برابری بعض مصادر فارسیه تحریر
اولنوب زیر لریله معنای دخی ترقیم اولنمشدر *

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
ریتج	یریتج	تریسیحا	راحت ایتمک	راحت ایدر	راحت ایتدی	آسود	آساید	آسودن
ریمی	یریمی	ریمیا	آتمق	آتار	آندی	انداخت	اندازد	انداختن

* ان المصدر فی العربی واجب ان یقع ثالثی تصریف فعله وان یکن هو الاصل فی الاشتقاق حسبما ذهب الیه البصربون فیقولون
مثلاً ضرب یضرب ضرباً فاذا یلزم تقدیم المضارع علی المصدر فی اللفظ وذلك لسبب جوهری وهو العمل لان الفعل یعمل
ولا یعمل به فالذی یعمل ولا یعمل به له التقدم وتنبؤ ذلك قدموا الفعل علی المصدر فاذا علی النسق العربی یجب تقدیم الفعل
وهكذا نقل ریتج یریتج تریسیحا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
آراست	آراید	آراستن	تزیین ایتدی	تزیین ایدر	تزیین ایتمک	زین	یزین	تزیینا
آشامید	آشامد	آشامیدن	ایچدی	ایچر	ایچمک	شرب	یشرب	شربا
اندوخت	اندوزد	اندوختن	قزاندی	قزانور	قزانمق	کسب	یکسب	کسبا
آرامید	آرامد	آرامیدن	دکلندی	دکلنور	دکلنمک	ربح	یربح	ربحا
افتاد	افتد	افتادن	دوشدی	دوشز	دوشمک	استراح	یسترخ	استراحة
اندود	انداید	اندودن	بولاشدردی	بولاشدرر صوار	بولاشدرمق	وقع	یقع	وقوعا
آزمود	آزماید	آزمودن	تجربه ایتدی	تجربه ایدر	تجربه ایتمک	سقط	یسقط	سقوطا
افراخت	افرازد	افراختن	یوقاری قالدردی	یوقاری قالدیریر	یوقاری قالدرمق	یوسخ	یوسخ	توسخا
انکاشت	انکارد	انکاشتن	ظن ایتدی	ظن ایدر	ظن ایتمک	جرب	یجرب	تجربة
						رفع	یرفع	رفعا
						انهض	ینهض	نهضا
						ظن قلس	یظن یقیس	ظنا قیاسا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
انگیخت	انگیزد	انگیختن	قوپاردی	قوپارر	قوپارمق	قطف	یقطف	قطف
افزود	افزاید	افزودن	آرتدی و آرتردی	آرترو آرتریر	آرتفق و آرترمق	ترقی	یرتقی	ترقی
آمد	آید	آمدن	کلدی	کلور	کلمک	جا	یجی	مجبیا
بارید	بارد	باریدن	یاغدی	یغار	یاغمور یاغمق	مطر	یمطر	مطرا
پخت	پزد	پختن	پشوردی	پشورر	پشورمک	طبخ	یطبخ	طبخا
پرکشت	پرکردد	پرکشتن	کیرونددی	کیروندور	کیروندونمک	رجع	یرجع	رجوعا للورا
اویخت	اویزد	اویختن	آصدی	آصر	آصمق	علق	یعلق	تعلیقا
افشاند	افشاند	افشاندن	صاچدی	صاچار	صاچمق	طار	یطیر	طیرانا
آموخت	آموزد	آموختن	اوکرندی	اوکرنور	اوکرنمک	تعلّم	یتعلّم	تعلما
بازی کرد	بازی کند	بازی کرد	اوینادی	اوینار	اوینامق	لعب	یلعب	لعبا

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
اعطأ	يعطي	اعطاء	باغشلمق	باغشلار	باغشلدی	بخشید	بخشد	بخشیدن
ایهأبا	یوهب	اوهب						
هبة	یهب	وهب						
عبادة	یعبد	عبد	طابمق	طابار	طابدی	پرورد	پرستد	پروردن
تشعیلا	یشعل	شعل	شعله لندرمک	شعله لندیرر	شعله لندردی	افروخت	افروزد	افروختن
تولیعأ	یولع	ولع						
ایقاعأ	یوقع	وقع	دوشورمک	دوشورر	دوشردی	افکنند	افکنند	افکندن
اسقاطأ	یستق	استق						
خلطأ	یخلط	خلط						
اخلاطأ	یخلط	اخلط	قارشدرمق	قارشور	قارشردی	آمیخت	آمزد	آمیختن
تخلیطأ	یخلط	خلط						
طیرأ	یطیر	طار	صاچمق	صاچار	صاچدی	پاشید	پاشد	پاشیدن

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
قبولاً	يقبلُ	قبلُ	قبول ایتمک	قبول ایدر	قبول ایتدی	پذیرفتن	پذیرد	پذیرفت
تربیه	یربی	ربی	بسلمک	بسلر	بسلدی	پروردن	پرورد	پرورد
خلقاً و خلقه	یخلق	خلق	یراتمق	یرادر	یراتدی	آفریدن	آفریندر	آفرید
تلویشاً	یاوٹ	لوٹ	بولاشدر مق	بولاشدر ر	بولاشدر دی	الودن	آلاید	آلود
نسجاً	ینسج	نسج	طوقومق	طوقور	طوقودی	بافتن	بافد	بافت
سوالاً	یسال	سال	صور مق	صورار	صوردی	پرسیدن	پرسد	پرسید
طیراً و طیراً	یطیر	طار	اوچمق	اوچار	اوچدی	پریدن	پرد	پرید
قطعاً	يقطع	قطع	کسمک	کسر	کسدی	بریدن	برد	برید
طناً	یطن	طن	طن ایتمک	طن ایدر	طن ایتدی	پنداشتن	پندارد	پنداشت
بردا	یرد	برد	اوشومک	اوشور	اوشدی	چاییدن	چاید	چایید
نوما	ینام	نام	اویومق	اویور	اویودی	خوابیدن	خوابد	خوابید
اکلاً	یاکل	اکل	یمک	یر	یدی	خوردن	خورد	خورد

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
برد	برد	بردن	کوتوردی	کوتورر	کوتورمک	جلب	يجلبُ	جلباً
بود	بود	بودن	اولدی	اولور	اولق	احضر	يَحْضُرُ	احضاراً
ترسید	ترسد	ترسیدن	قورقدی	قورقار	قورقمق	کان	يَكُونُ	کیا نلو کونا
						خاف	يَخْأَفُ	خوفاً
						اتخوف	يَتَخَوَفُ	تخوفاً
جست	جوید	جستن	آرادی	آرار	آرامق	فحص	يَفْحَصُ	فحصاً
						افتش	يَفْتِشُ	تفتیشاً
خواست	خواهد	خواستن	استدی	استر	استمک	اراد	يُرِيدُ	ارادةً
بست	بندد	بستن	باغلدی	باغلر	باغلمق	اطلب	يَطْلُبُ	طلباً
پوشید	پوشد	پوشیدن	کیدى واورتدی	اورتر	کیمک واورتمک	ربط	يَرْبُطُ	ربطاً
						لبس	يَلْبَسُ	لبساً
						اتغطى	يَتَغَطَّى	تغطياً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
توانست	تواند	توانستن	قادر اولدی	قادر اولور	قادر اولق	اقتدر	یتقدر	اقتدار
جنبید	جنبد	جنبیدن	قملدادی	قملدار	قملدامق	حرک	یحرك	تحرک
خواند	خواند	خواندن	او قودی	او قور	او قومق	قرأ	یقرأ	قراءة
داد	دهد	دادن	ویردی	ویرر	ویرمک	عطی	یعطی	اعطاء وعطاء
پسندید	پسندد	پسندیدن	بکندی	بکنور	بکنمک	استحسن	یتحسن	استحسانا
بوسید	بوسد	بوسیدن	اویدی	اویر	او پمک	الثم	یلثم	لثماً
خرامید	خرامد	خرامیدن	صالندی	صالنیور	صالنمق	باس	یبوس	بوساً
داشت	دارد	داشتن	طوتدی	طوتار	طوتنمق	قبل	یقبل	تقبیلاً
دانست	داند	دانستن	بلدی	بلور	بلمک	تخرط	یتخرط	تخرطاً
						مسک	یمسک	مسکاً
						عرف	یعرف	معرفة

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
دید	دید	دیدن	ظاهر اولدی	ظاهر اولور	ظاهر اولق	ظہیر	یظہیر	ظہیرا
رفت	روید	رفتن	سپوردی	سپورر	سپورمک	تظہیر	یتظہیر	تظہیرا
رنجید	رنجد	رنجیدن	اینجنیدی	اینجنیور	اینجنمک	تظاہر	یتظاہر	تظاہرا
درید	درد	دریدن	یرتدی	یرتار	یرتمک	کنس	یکنس	کنسأ وکنا
دوید	دود	دویدن	قوشدی	قوشار	قوشمک	تاآدی	یتاآدی	تاآدیا
راند	راند	رندن	سوردی	سورر	سورمک	شق	یشق	شقا
رست	روید	رستن	بتدی	بتر	بتمک	رکض	یرکض	رکضا
ریخت	ریزد	ریختن	دوکدی	دوکر	دوکمک	حف	یحف	حفا
ساخت	سازد	ساختن	یاپدی	یاپار	یاپمک	نبت	ینبت	نبتا
						کب	یکب	کبا
						سکب	یسکب	سکبا
						عمل	يعمل	عملا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
دریافت	دریابد	دریافتن	اکلدی	اکلر	اکلنمق	فهم	تفهم	فهماً تفهماً
دوخت	دوزد	دوختن	دیکدی	دیکر	دیکمک	خیط	یغیط	خیاطة
رسید	رسد	رسیدن	ایرشدی	ایریشور	ایرشمک	وصل	یصل	وصولاً
رفت	رود	رفتن	کیتدی	کیدر	کیتمک	ذهب	یذهب	ذهاباً
ستود	ستاید	ستودن	مدح ایتدی	مدح ایدر	مدح ایتمک	مدح	یمدح	مدحاً
دزدید	دزدد	دزدیدن	چالدی	چالار	چالمق	سرق	یسرق	سرقه
دید	بیند	دیدن	کوردی	کورر	کورمک	نظر	ینظر	نظراً
ربود	ر باید	ر بودن	قاپدی	قاپار	قاپمق	اختلس	یختلس	اختلاصاً
رمید	رمد	رمیدن	اورکدی	اورکر	اورکمک	تنفر	یتنفر	تنفراً
زد	زند	زدن	اوردی	اورر	اورمق	ضرب	یضرب	ضرباً
سوخت	سوزد	سوختن	یانندی و یاقدی	ینار و یاقار	یانمق و یاقمق	حرق	یحرق	حرقاً
						احترق	یحترق	احتراقاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
سوکندهور ^د	سوکندهور ^د	سوکندهور ^د	یمین ایتدی	یمین ایدر	یمین ایتمک	حلف قسم ^ی	یحلف ^ی	حلفاً قسماً
شد	شود	شدن	اولدی	اولور	اولمق	صار	یصیر	صیرورۃ
شمرد	شمارد	شمردن	صایدی	صایار	صایمق	قد	یقد	عدا
فرمود	فرماید	فرمودن	بیوردی	بیورر	بیورمق	امر	یامر	أمرأ
کذاشت	کذارد	کذاشتن	براقدی	براقور	براقمق	ترک	یترک	ترکاً
سیرشد	سیرشود	سیرشدن	طویدی	طویار	طویمق	شبع	یشبع	شبعاً
شست	شوید	شستن	یقادی	یقار	یقامق	غسل	یغسل	غسلأ
فریفت	فربید	فریفتن	آلدادی	آلدار	آلدانمق	غش	یغش	غشأ
کاست	کاهد	کاستن	اکسلدی	اکسلور	اکسلمک	نقص	ینقص	نقصائاً
کداخت	کدازد	کداختن	اریدی	اریر	اریمک	ذاب	یذوب	ذواباً و ذوباً
شکست	شکند	شکستن	قیردی	قیرار	قیرمق	کسر	یکسر	کسراً
فرسود	فرساید	فرسودن	اسکیدی	اسکیر	اسکیمک	عتق	یعتق	عتاقه

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
فهمید	فهمد	فهمیدن	اکلدی	اکلر	اکلمق	فهم	یفهم	فهمأ
کاشت	کارد	کاشتن	اکین اکدی	اکین اکر	اکین اکمک	زرع	یزرع	زرعاً وزراعة
گذشت	گذرد	گذشتن	کچدی	کچر	کچمک	مر	یمر	مروراً
شتافت	شتابد	شتافتن	عجله ایتدی	عجله ایدر	عجله ایتمک	عجل	یعجل	عجلة
شناخت	شناسد	شناختن	اکلادی	اکلار	اکلامق	عرف	یعرف	معرفة
فرستاد	فرستد	فرستادن	کوندردی	کونددر	کوندرمک	ارسل	یرسل	ارسالاً
فشرد	فشارد	فشردن	صقدی	صیقار	صقمق	ابعث	یبعث	ابعثاً
کشت	کشد	کشتن	اولدردی	اولدر	اولدرمک	زرک عصر	یزرک	زرکاً عصرأ
کردید	کردد	کردیدن	دوندی	دونر	دونمک	قتل	یقتل	قتلاً
کریخت	کریزد	کریختن	قاچدی	قاچار	قاچمق	عاد	یعود	عودة
کشاد	کشاید	کشادن	آچدی	آچار	آچمق	هرب	یرب یفر	هرباً فراراً
						فتح	یفتح	فتحاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
لرزید	لرزد	لرزیدن	دتردی	دتر	دترمک	رجف	یرجف	رجفا
ماند	ماند	ماندن	قالدی	قالور	قالق	بقی	یبقی	بقا و بقا
نشست	نشیند	نشستن	اوطوردی	اوطور	اوطورمق	قعد	یتعد	قعودا
نهاد	نهد	نهادن	قویدی	قور	قورمق	جلس	یجلس	جلوسا
کزید	کزد	کزیدن	اصردی	اصرر	اصرمق	عص	یعص	وضعا
کشید	کشد	کشیدن	چکدی	چکر	چکمک	شد مد	یشد یمد	شدا مد
لغزید	لغزد	لغزیدن	سورچدی	سورچر	سورچمک	اسحب	یسحب	سحبا
مکید	مکد	مکیدن	امدی	امر	اممک	تعص	یتعص	تعصا
نمود	نماید	نمودن	کوستردی	کوسترر	کوسترمک	مص	یمص	مصا
کند	کند	کندن	قازدی	قازار	قازمق	ارآ	یوری	ارآیه وریا
						حفر	یحفر	حفرا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
کوشید	کوشد	کوشیدن	چالشدی	چالشور	چالشف	سعی	یسعی	سعیاً
نوشت	نویسد	نوشتن	یازدی	یازار	یازمق	کتب	یکتب	کتابه
وزید	وزد	وزیدن	اسدی	اسر	اسمک	هب	یهب	هباً
کسترد	کسترد	کستردن	دوشدی	دوشر	دوشمک	نفخ	ینفخ	نفخاً
مالید	مالد	مالیدن	سوردی	سورر	سورمک	فرش	یفرش	فرشاً
فالید	نالد	نالیدن	اکلدی	اکلر	اکلمک	مسح	یمسح	مسحاً
نوشتید	نوشتد	نوشتیدن	ایچدی	ایچر	ایچمک	عن	یعن	عنیناً
هراسید	هراسد	هراسیدن	قورقدی	قورقار	قورقمق	شرب	یشرب	شرباً
یافت	یابد	یافتن	بولدی	بولور	بولق	ارتعب	یرتعب	ارتعباً و عبا
						وجد	یجد	وجوداً

تمت

51

Digitized by

eGangotri

